

библиотека

Дејан Симоновић

Дејан Симоновић
Приказа

Уредник

Приказа

Фотографија:

2011

1.

Ззззззз. Зззз. Ззззззз. Зззз. Крви ћу ти се пити.

Тако је зујао тај комарац, животиња крвожедна.

Млатио је руком да га отера, ударао шаком о шаку да га спљеска. Није вредело. Није се предавало, то створење. Невероватно упорна, несносно напорна појава.

Добро, ако ћемо тако. Кад је рат, онда је рат. Има и Јаблан Јаковљевић за чим да посегне. Ево апарата у струји, сребрнкасте таблете у апарату. Када се загреје, просторију ће испунити мирис. Хемијско оружје на делу, па да видимо ко ће кога. Да се моли за примирје, биће касно.

У прозору, лебдела је приказа. Била је љубичаста, светлуцава. Имала је искричаве, зеленкасте прорезе, некакве очи. И округласти отвор који се отварао и затварао, некаква уста. Личила је на главу, али то није била. Понекад јој није наликовала ни издалека. Дешавало се да није било ни прореза, ни отвора, само узан, усправни стубић, некакав звучник. Стубић је сипао речи.

„Ништаријо, никоговићу, билмезу, букване, безвезњаковићу“, набрајала је приказа.

Глас је био раван, без срџбе, без претње, без пако-сти.

„Иш, наказо!“

Ни да макне.

Да је нечим гађа, неће му помоћи. Да је попрска спрејом, неће ништа постићи. Пробао је и једно и друго, их колико пута. Па ништа. Пробао је и да је прободе или распори ножем, па опет ништа. Пуцао није. Није имао чиме. Сумња да би јој и пуцњи нашкодрили. Била је неповредива.

Била је то ћудљива приказа. Показивала се у раз-

личитим облицима, гуменаста, растегљива. Час обла као лопта, час уска као змијина глава. Ноћу љубичаста, дању испрано, истањено розе. Било је и других боја. Глас је, међутим, био исти. И речи су биле истоветне, иако различите.

Некада би га приказа пратила данима, од јутра до сутра, некада би искрсла ујутру, поподне или навече. Некада је чак недељама не би било, готово би и заборавио на њу. Није то био прави заборав, више гуркање у страну. Искуство га је поучило да ће се приказа, а пре, а касније, поново јавити. Онако како јој и када одговара.

Покушавао је да јој уђе у траг, да утврди неку законмерност њених поступака, тако би научник да овлада природном појавом, откривши правила којима се ова покорова. Јабланов ум је са гађењем одбијао да прихвати неукротиву хировитост, дивљу произвољност. Законитост није установио, али једном хоће. А онда ће се другачија песма певати.

„Шушумиго, швиндлеру, шалабајзеру. Млатишумо.“

Пре приказе, био је само глас. Овај исти. Бубњао је у Јаблану. Брум, бум, бум, бум, брум, бум, бум! Онда се глас оваплотио.

Звррр, звррр, звррр.

Зврндао је телефон. Нестрпљиво. Насртљиво. Нека га нека зврнда.

„Скоте!“

Не, није то била приказа. Приказа није употребљива узвичнике. Само је саопштавала. Као звучници на станицама. Аутобус за... са перона... полази у... Неумитност.

Била је то Јагода. Била је својевремено свежа, сочна. Онда је угњила.

„Подигни слушалицу, стрвино!“

Тако је гласила СМС порука.

Уместо да, као малочас, кратко сквикне, моблини је зациликао, да се загрцне.

Пропуштен позив. Тако, нека тамо стоји.

Уједали су се дуго, прешило им је у навику. Онда су се раставили, није више могао да поднесе. Јагода је задржала сина од четрнаест година, стан од шездесет шест квадрата, кола од хиљаду триста кубика, рачунар са сто гигабајта, телевизор са шездесет програма. Уз припадајући намештај и оно нешто готовине што се нашло. Уз алиментацију која је гутала трећину плате.

Захтеви су јој били осветнички. Пристао је на сваки, без оклевања. Једни су га сматрали центлменом, други будалом. Није био ни једно ни друго. Био је спреман да плати сваки откуп, само да се докопа слободе.

Сместио се у изнајмљени стан на осамнаестом спрату једне двадесетоспратнице, љуљушкао се под налетима ветра. Занимљив доживљај. Кирија је била симболична, стан је припадао познанику. Познаник је био у иностранству. Здимио је када су се ратољупци распиштољили. Није имао склоности ка борбеним дејствима, ни пратећим пљачкама и зверствима. Здимио је на привремено. Док се ствари не доведу у ред. Привремено се одужило. Јаблан је више био чувар него подстанар.

Тамо доле, дахтао је град. Позамашно, злоћудно псето. Заморено кевтањем, исцрпљено лајањем, изнурено режањем.

Небо је налегло, поклопац од порцелана. Не можеш под њиме дисати. Ваздух, згуснут, запињао је у ноздрвама.

Комарац је замукао. Сатрвена је непријатељска сила. Крв сачувана. Величанствена победа!

Време се ронило. Када би могао да га заустави. Као дете, маштао је да створи временску машину. Са разноразним полугама. Да успори време, онда када би, занет игром, да одложи повратак кући. Да га убрза, онда када му је досадно или када би да похрли у сусрет неком изузетном догађају. Или да га заочи, онако ка-

ко је кочио бицикл, онда када је ваљало избећи грдњу и казну. Неминовно, открио је да је време река која се улива у ништавило. Доносило је смрт чак и пре коначног нестанка. Није то била само физичка оронулост. Било је то нешто много горе. Често му се чинило да су одрасли око њега тек механичке фигуре, које, једном навијене, производе увек исте покрете, исте речи. Желео је да прегради ту реку, да је задржи, невољан да одрасте, остари, умре.

„Гаде, гњидо, гуланферу“, цедила је приказа.

Дон’т трџ анџтхинг силлџ, упозоравао је, на екрану, један дрипац другог. Упозорење је било поткрепљено упереним револвером. Затим је дрипце прекрио чаршав блиставе белине. То само Хипервош детерџент може, закокота једна кока другој. Кокода, кокода.

Праснуо је пуцањ. Па још један. Па још један. Упозорење је, изгледа, пренебрегнуто, други дрипац уокан. Наравно, да је користио Тутшајн пасту за зубе, са додатком минералних соли, зубохранитеља и зубобранитеља, не би завршио овако жалосно. Блистав осмех би му отворио врата успеха и среће. Лова би му падала с крова. Од жена не би могао да се одбрани.

Или је то запуцало напољу. Шта ако је неко уцмекан, ту, у околини? Могло би да испадне незгодно. Нема алиби. Где си био, шта си радио? Ко то може да потврди? Свако је сумњив док не докаже супротно. А ти, изволи, докажи ако можеш. Шта ће када га убаце у жрвањ унакрсног испитивања? Како да се оправда? Никако. Шта ће када га један пандур подухвати питањима, други песницама, трећи чизмама, четврти пендреком? У сосу си, друшкане. До грла. Самлеће те. Као мак.

Хоће ли направити маковњаке? Какве маковњаке? Зна се какве.

Као шврћа Јаблан је прождирио колаче од мака. Маковњаци, тако их је звао. Не би стигли ни да их изнесу на сто а већ би нестајали у његовим устима. Иако

је то било забрањено. Маковњаци нису смели да се такну пре него што их мајка званично стави на сто. Ко да то дочека? Стављање маковњака на сто је личило на пресецање врпци са телевизије. Ничег досаднијег од пресецања врпци, које је отац, међутим, пратио са дубоким уздасима. Каква постигнућа, да ти памет стане.

Једном је смазао пола тепсије, припремљене за драге госте, очекивали су се са уобичајеном нервозом. Злодело је отривено тек за столом, када је дошао ред на послатицу. Било је много снебивања, црвењења, извињавања, а злотвор је већ извукао своје. Радило се о породичној части, са тим нема шале. Зар да их тако обрука? Шта ће свет мислити о њима?

Драги гости су, наравно, имали бројне недостатке, који су се потанко разматрали чим се, после сиктер кафе, удаље. Јаблан није разумео зашто таквим ништаријама мора да препусти највећи део своје највољеније послатице. Била је ту на делу нека чудна логика. Увек је на делу нека чудна логика, Јаблан читавог живота никако да јој уђе у траг.

Добијао је због својих маковњака и по прстима и по зубима, и по глави, и по души, али није могао да се заустави, иако је често доносио најчвршће одлуке. Одлуке је пропраћао свечаним заклетвама. Заклетве је давао самом себи. И редовно их кршио.

Ако ништа друго, на маковњацима је научио да љубав боли и да уз сласт иде горчина.

Отац није био уцмекан. Издахнуо је за кухињским столом.

Сто је био прекривен мушемом, мноштво препелица на трави. За врелих дана, лактови су се лепили за мушему, остављали су влажан траг. Отац се једио што Јаблан држи лактове тамо где им није место. Није имало никакво држање, то дерле. Не само за столом, већ уопште гледано. А држање је све. Отац се силно поносио својом позитуром. Пронашавши подсмех, на-

слутивши његову разорну моћ, Јаблан га је прозвао позером.

Био је то уобичајени породични ручак, мрзео их је јаловом мржњом, није било начина да их избегне. За ручковима су се спроводиле истраге, одржавала су се суђења, прихватале или одбацивале жеље, жалбе и молбе. Ту се се подносили извештаји, где си био, шта си радио. Ископавале су се грешке, трагало за марифетлуцима. Марифетлуке је отац разоткривао са неким славодобитним, ха уватио сам те, гаде, гнушањем. Јаблан је стекао одвратност према испитивању. Свако, и најбезазленије питање, доживљавао је као напад. Свако је могло да буде клопка, приправљена да га разоткрије. Свако је, као војни одреди, отварало пролазе наредним, да у њега продру све дубље, док га попутно не освоје. За породичним ручковима је запатио уплахирену одбојност према радозналцима, према онима који забадају свој нос тамо где му није место, и потребу да разбуца превише знатижељне њушке, коју, на жалост, није успевао да задовољи.

Стоне истраге су биле нагле, пресуде преке, беспризивне. По потреби, удељивале су се и похвале, давала признања, али их за Јаблана није било. Отац је на тим ручковима био истражитељ, тужилац и председник судског већа. Покаткад, иако ретко, био је и адвокат одбране, искључиво сестрин. Мајка је била сведок, тужилац, члан судског већа и братов бранитељ. Сестра и брат су били сведоци, окривљени и подносиоци жеља и молби. Само је Јаблан био оптужени, и ништа друго. Није био ничији љубимац, није имао ничију заштиту. Нашао се на ничијој земљи, на брисаном простору. Касније, уписаће права, као што неки похађају обуку у борилачким вештинама, како би научио да се брани. Има ваљда каквог законског заклона и за Јаблана Јаковљевића.

Тог дана, отац је, мрштећи се али ћутке, посегао за слаником. За оца су постојале две врсте јела, неслана и пресољена. Трећу није признавао. Хлеб, сир и дели-

катес су му увек били предебело сечени. Док је био у пуној снази, своје негодовање је изражавао грубо и бучно. Ове сплачине се не могу јести, гракнуо би, захтевајући да се досоли. Или би одгуривао тањир од себе, ово је да човека убијеш, има соли више него у читавом Пацифику. Затим би, дувајући кроз нос, привлачио тањир, са изразом као да приноси огромну жртву што уопште пристаје да једе. Јаблан се сећао времена у коме би мајци засузиле очи, али је касније оуглала. Кома не ваља, има кафану, одсекла би.

Отац је већ био на животној низбрдици. Измицала му је породична моћ и то га је изједало. Рука му је задрхтала над самим тањиром. Сланик је треснуо у чорбу која се пушила. Отац је задрхтао, избекељио се некако чудновато, дошао сав љубичаст у лицу, принео руку грудима, као када се полаже заклетва, треснуо главом и трупом о траву и препелице. Мајка је цикнула, сестра кинула, брату је застала кашика у ваздуху, тик до устију. И то је било то.

После је све ишло само од себе. Постојала је текућа трака смрти на којој је свако обављао свој део посла. Од сахране до помена.

Прзница за живота, отац се показао као изненађујуће миран, ненаметљив покојник. За разлику од бабиног, није долазио мајци да је зове да пође са њим, нити да дели прекоре, опомене или савете. Није долазио ни сестри, ни брату, ни Јаблану. Потпуно се помирио са својим одласком. За Јаблана је тај одлазак био велико олакшање. Неко му је скинуо огроман камен са грудију, па сада може да како-тако дише. Олакшање је било краткотрајно. Тежина је убрзо поново налегла, а снови у којима не успева до дође до ваздуха нису ни престајали.

„Тикване, тупацију, тутумраку“, ређала је једнолично приказа. Сада је била четвртаста.

На погребу, стрепео је да неко, над отвореним гробом, не упре прстом у њега – ево убице. Разрађивао је планове шта да предузме у том случају. Да обаспе

ударцима клеветника или клеветницу? Да се гневно удаљи? Без речи или уз погрде? Да доказује своју невиност? Да, скрушено, прихвати кривицу? И, погнуте главе, затражи милост? Или, напротив, најтежу казну? Да се баца у раку? Није донео коначну одлуку. Препустио ју је тренутку. Прст, међутим, није упрт. Сви су му, тронуте, овлажених очију, стискали руку, мрмљајући речи саучешћа. После су се, да утоле тугу, надоместе ненадокнадиви губитак, свом силином, за по кој души, бацили на клопу и пиће. Заорио се и смех, када се потегла која.

Град се мешкољио, уздисао, хркао, тамо доле. Понеко је стењао, у танком, немирном сну, натопљен знојем. Понеки парови су се спајали, раздражени, да, раздвојивши се, падну у тупу обамрлост.

Сквик. Јаблан је отворио поруку.

„Јави се, идиоте. Треба да под хитно попричамо о Гаврилу.“

Платио је откуп, али се није ослободио. Јагода је наставила да га сеца, дрма, цима. Користила је сина као изговор и као оружје. То је у Јаблану створило одбојност према дечаку, неправедну, признавао је. Дечак био злоупотребљен и, самим тим, недужан.

Покушао је да уклони одбојност, да је напором воље ишчупа из себе, али није ишло. Међу њима никада није било присности. Лебдела је нека нелагодност, нека затегнутост. Наклоњен мајци, дечак је према према Јаблану био неповерљив. Јагода га је узела под своје. Под њеним утицајем, кривио је оца за све што у породичном животу није ишло како ваља. Била је умешна у пропаганди, Јабланова бивша. Марљиво је подизала непрелазан зид између оца и сина. Додавала је циглу по циглу, ред по ред.

Са Гаврилом је проводио сваки други викенд. Није знао шта да започне са тим младим, подозривим странцем. Слабо се сналазио у очинском занату. Никако му није ишло. Заправо, одбацивао је очинство. Замрзео

је Очеве још у детињству. Мржње из детињства остају заувек у теби. Само се преруше, поставши лукавије.

Била је то гадна врста. Није желео да јој припада. Није желео да управља туђим животом, нити да за тај живот одговара. Није желео да придикује. Нити да угњетава оног ко није у стању да се брани. Ни да га оптерећује собом. Нити да на њему искаљује своја незадовољства. Није желео ни да се претвара да је, из васпитних разлога, другачији и бољи него што јесте, не би ли се наметнуо као узор.

Када се Гаврило уселио у његов живот, Јаблан се нашао пред једним од оних школских задатака које је није умео да реши, а није могао ни да препише, ни да се измигољи. Најрадије би шмугнуо, али како?

Јагода је користила двонедељна виђења за нове нартаје. Пре него што би му утрапила дечака, обасула би га прекорима и пребацивањима. Извлачила би и давно застареле случајеве, за које би се волшебном поставило да имају везе са садашњим невољама.

Какав је раскошан тужилачки таленат трунуо у тој жени. Да се посветила тужитељском позиву, чудо би направила. Та је у стању да створи оптужбу ни из чега.

Раскантали су се, али се ипак није завршило. Неке ствари се, изгледа, никада не завршавају. Остају као ожиљци које је немогуће уклонити.

Бившу није сменила Садашња. Неће, док је при чистој свести, бити ни Будуће. Хвала лепо, не би да поново пролази кроз слично мрцварење. После извесног времена, жене се укиселе, постају несносне.

Уместо Бивше, Садашње и Будуће, била је ту бележница. А у бележници су на његов позив чекале и Грофица, и Тигрица, и Мезимица, и Мученица, и Анђелчић, и Бомбоница, и Чоколадица, и Собарица, и Конобарица, и Јахачица, и Продавачица, и Васпитачица, и Секретарица, и Учитељица, и Попадија, и Калуђерица, и Трнова Ружица, и Црвенкапица, и Болничарка, и

Аутостоперка. И Раскалашна Распуштеница, и Несташна Домаћица, и Весела Удовица. И Клеопатра, и Јозефина, и Помпадурка, и Марија Антоанета, и Ева Браун, и Катарина Велика. Била је ту и Меги Тачер, за оне који траже посебно чврсту руку. Биле су ту и Лу Саломе и Алма Малер за филозофски или уметнички настројене. Било је ту и Слатких Секица и Нераздвојних Другарица и Мајчица и Ђеркица које су наступале у дуету. Све ваљане, чисте, здраве цуре, које су знале свој посао. Нису биле просте, простаство није подносио, било је ту нечег прљавог, понижавајућег. Могао је да изабере коју год му се прохте. И да их мења сваки дан, ако му је тако по вољи.

Колико је са њима све било једноставније. Није било гложења, закерања, зановетања. Ни бескрајног низа којекаквих услова и захтева. Све је ту текло глатко. Плати па клати. Поштен посао. Чист рачун, дуга љубав.

Није посегао за бележницом. Опијен омориним, склизнуо је у паучинасти полусан. Када се пренуо, приказе није било у прозору. На екрану, у микрофон је урлао неки момак, обнажених ругавих прсију, прекривен сребрнатим шљокицама. Својевремено, када би задремао уз телевизор, дочекао би те, онако буновног, пушкетав снег. Сада слика никада није нестајала. Живиш обмотан сликама, као ватом. Да се не распрснеш, удариш ли о сирову стварност.

2.

Бинг-банг-бонг! Бинг-банг-бонг! Бинг-банг! Бинг-бонг! О, Бого мој! О, Бого мој! Тукла су звона на оближњој цркви. Звук би да силовито полети, али је било нечег бледуњавог, жалостивог, отужно неубедљивог у њему. Ваљда због грешке у правцу. Допирао је одоздо, уместо да се, величанствен, свом силином сручи са висина, да те, скрушеног, здроби. Црква је, тамо доле, деловала као играчка док је на њу спуштао

поглед, уместо да га, са страхопоштањем, диже.

Ваљало је поћи на посао. Да на весла прионе, да се у јарам упрегне. Ринтај робе.

Душа је, стално једно те исто, цвилела. Танушно.

Приказа је дошла прозрочно розе.

„Ленчуго, дангубо, џабалебарошу.“

Град је заударео на смеће, гушио се у гасовима. Бректали су и хуктали аутобуси, зловољни као зубобоља, шкрипали и цвилели унезверени аутомобили. Возачи су шкргутали зубима.

Када прође поред школе, фирма је већ сасвим близу. Школа, дугуљасто касарнско здање, била је пушта, ђаци на распусту, како им је само завидео. Ту је, клонолог срца, успоравао корак, затвореник који се враћа на издржавање казне, као што га је успоравао и некада, надамак оне друге школе.

Та друга школа је била једанаест уличних светиљки далеко од улаза. Код треће, на прозору је висила вештица. Децу, истина, није пекла у фуруни. Гонила их је да јој купују хлеб и млеко. И да јој доносе јучерашње новине, оне које се бацају. Имала је кркетав глас. Код седме светиљке би на улицу излетао увек задихани, зајатурени Душан, који ће себе назвати Силним. Када се буде докопао историје, да је више никада не испусти.

У Душановој глави ће беснети битке, војеваће се ратови, сударати војске, плести замашне завере и препредене сплетке. Ту ће се одиграти државни удари, преврати и револуције. Тумбаће се у њој војсковође и владари, хероји и ниткови, догађаји и датуми. Презреће свакодневни, нехеројски живот, лишен великих дела. Дрхтаће у историјској грозници, као што је дрхтао због ненаучених лекција и мангуа који деле шамаре.

Око десете светиљке би се предвече врзмала Дроља или Дроца. И она је држала школу, иако са нешто другачијим наставним планом и програмом. Била је то школа чулности. Старала се о путеном васпитању пунонадежне, бубуљичаве младежи.

Није на настави зарађивала бог зна шта, ко шта и

колико да, могло је да се прође са буреком или штеком цигара, била је, у складу са временима, више просветитељска него профитна душа. Полазником ове школе се постајало по прерастању и посних и масних фота. Старији ђаци су, једном прошавши ватрено крштење, Дроци одлазили сами, новаци су ишли махом по двојица или тројица, да један другом држе страх.

Мајке би је терале, млатарајући рукама. Потезале су и полицију, и школске власти, одбијајући да у синовима препознају мушкарце, као да им коначно измичу када обљубе жену, али бадава. Васпитачки жар био је јачи од свега. Дроља би нестајала на пар дана, да се затим поново појави. Очеви су по том питању били далеко помирљивији. Углавном би се смејуљили, понеки би и саучеснички, заверенички намигну свом потомку, због чега би и сам извукао своје. „А шта се ти клибериш? Знам ја тебе, и ти би да га умочиш, крмку један. Да није мене да те држим на узди, у блату би се ваљао.“

Јабланов отац се претварао да Дроља не постоји. Није се уклапала у његов свет, али јој ништа није могао, није била у његовој надлежности. Зато је изабрао да је не примећује. Шта не признаје, тога и нема. За оца није било стварно оно што јесте, него оно што прихватањем потврди.

Дроља, блудница, блуд. Било су то сочне речи, да те слатка језа прожме до сржи, да сав затрепериш. Била је ту и помало шаљива али шкакљива реч – флундра. Биле су ту и фаћкалице, и профукњаче, и развратнице, и радодајке. Све сама занимљива, замamna, заносна створења. Куда ли су само дела? Преживела је курва, отпорна као коров, квргава, кричава. Преживела је проститука, пословна, сувопарна, спарушена службеница, безлична као део какве огормне машине, што и јесте била. И њена досадна рођака спонзоруша. Нису машти давале хране.

Ерос је у међувремену постао безопасан, отупели су му стрелице, подсекли крила. Више не здрма чита-

вог човека, када га згоди. Тек га огребе, колико да надражи. Колико да га наведе да се отре о друго тело. Колико да га засврби, да се почеше. Претворен је у марљвог, савесног упосленика сексуалне индустрије, сироти Ерос. Ради, ако му је за утеху, у напредној индустријској грани. Са бецом на грудима, тутшајн блиставим осмехом на лицу, труди се да и сам делује секси. У противном би могао да добије ногом у стражњицу. Конкуренција на тржишту рада је велика, немилосрдна. Тешко оном ко заостане, јао оном ко се не уклопи.

Нестало је блудница. Нестало је разврата, нестало блуда. Сменио их је секс, шкрипав као шодер, прашњав као шамот, храпав као шмиргла. Спарушиле су се страсти. Истисли су их односи и везе. Жалосно је то. Одузели су нам грех. Ако нема греха, нема ни сладострашћа, ни искупљења. Како поднети тако суморан свет? Како у њему живети, а да не свиснеш од чамотиње?

Уосталом, нема више ни злочинаца, ни зликоваца, ни разбојника. Све сами криминалци, респектабилно занимање.

Такве је мисли мотао по глави Јаблан Јаковљевић, док се провлачио између паркираних или узмуваних аутомобила, суверених господара плочника и улица. Трубиле су, завијале сирене, грчиле су се вилице, крешатли гласови. Куд, срљаш, билмезу?

„Не трабуњај, трабуњало. Не лупетај, лупетало“, верглала је приказа. „Ко је теби одузео грех? Какве се све будалаштине могу чути.“

Школом је управљао директор Глигорије. Звали су га Диша Глиша. Постојао је и чича Глиша, чудо од слаткиша, али је то била сасвим друга особа. Чича Глиша је живео у реклами. Реклама се приказивала пре цртаних филмова. Постојала је и чинчила са дугим танушним брцима. Постојале су и рескозвучке чинеле.

Диша Глиша је претежно био невидљив, било је то

његово уобичајено иако никада званично признато агрегатно стање. Када је Јаблан пред таблом побројао четири агрегатна стања: чврсто, течност, гасовито и невидљиво, читав разред је прснуо у смех. Наставник физике се ухватио за главу, као да би да је придржи, да му не спадне с рамена. Узалуд је Јаблан износио убедљиве разлоге у прилог четвртог агрегатног стања, ништа му то није вредело. Залепио му је физичар кеца као врата, уз поучитељну напомену да више учи, мање филозофира. Отац је само одсечно цокнуо језиком. Зар се од те ништавне ништарије друго и могло очекивати?

Наравно, невидљиво агрегатно стање је постојало и Јаблан би био срећан да га бар понекад досегне, али је школском систему било немогуће доказати било шта, чак и тако очигледне истине. И не само школском. У сваки систем је, као сигурносна мера, уграђена несавладива тупост. Систему је немогуће образложити било шта јер не разуме разлоге. Слеп је и глув за све што му измиче, све што га превазилази. Глупошћу се брани од оспоравања.

Опасно је и супротставити му се – смрвиће те. Прегазиће те, судариш ли се са њим. Систем је неизмерно јачи од тебе, сиротана. Ипак, није несавладив. Можеш да га исфинтираш управо због сигурносне тупости. Да га предрибљаш, да га завршнеш, да му протуриш лопту кроз ноге. Научиће Јаблан то да чини. Било је то питање опстанка.

Диша Глиша се приказивао углавном на годишњим приредбама. Држао је свечане говоранице, делио награде и признања. Пребивао је у директорском кабинету, звер у јазбини. „Пази шта радиш, да те не пошаљем код директора“, била је једна од најтежих претњи којима је прибегавало наставно особље.

И Јаблан Јаковљевић се једном нашао с дишом лицем у лице. Овај га је дочекао стиснутих, танких, бескрвних усана. Пустио га је да одстоји пар минута у тишини коју су пресецали само откуцаји зидног сата. Ти-

ка-така, тика-така, тика-така. Тик, тик, тик. Так, так, так. Онда се накашљао.

„Па, Јакове Јаковљевићу...“

Јаблан, не Јаков, хтеде да исправи, али му је реч запела у грлу. Није се од њега очекивало да било шта каже. Послат је да га исправи, не да исправља.

„Разочарао си ме. Много си ме разочарао. Од тебе то нисам очекивао.“

Уследила је опширна придика. Трајала је и трајала. Поменуто је много тога. И шта је све друштвена заједница учинила да би Јаков Јаковљевић стекао образовање, шта су по том питању све предузели они који се труде да улију нешто знања у његову главу и моралних начела у његову душу. Поменути су и родитељи, и шта све није. Призвани су и славни преци, пали за отаџбину, слободу и напредак, било је речено још много тога што му се сасвим збркало у глави. А Јаков Јаковљевић је све то, срам га било, бацио под ноге. И шта сада да му раде? Нека сам себи одреже казну ако може. А не може. Свака је мала.

Мизерија, процедио је отац, обавештен о овом сусрету.

За разлику од дише, домар је био свеприсутан. Био је то омален, сувоњав чича, руку дугих до испод колена, хитар и окретан као какав мајмун, са вечитом цигаром у устима и брчинама као у Краљевића Марка.

„Имам ја стотину очију. Све ја знам шта ви радите, пробисвети. Ништа не може да ми промакне.“

Поред очију, домар је имао и језик. Уз разумну надокнаду, био је вољан да га, пссссст, држи за зубима. И да зажмури када затреба. На једно, па и на оба ока.

Јаблан Јаковљевић је за живот зарађивао провлачећи послове кроз параграфе. Члан осам, тачка два, у складу са чланом пет, став три. И тако то. Било их је петоро у правном одељењу, сви смештени у једну просторију. Просторија је гледала на унутрашње двориште, закрчено свакојаким оптадом, и прозоре зграда

које су овичавале дворишни простор.

Са Јабланом су радила два мушкарца и две жене. Једна је била млађахна, брзорека, сва шпицаста, жустрих, нестрпљивих покрета, фирмирана од главе до пете, обучена, обувена, нашминкана по угледу на пословне жене из телевизијских серија. Звала се Слађана или Слађа. По потреби, позивали су је на пословне преговоре и договоре па је себе сматрала вишим бићем од осталих канцеларијских пацова, тако их је звала. Друга, Радмила, неодредивих година, спорог и сувог језика, била је складиште закона и прописа. Тихомир, сав чворугав, био је, по сопственим речима, стара кајла, куван и печен на свакој ватри. Други мушкарац се, заправо, тек водио да ту ради. Био је то благоглављив момак, скакутавог смеха, лутајућег погледа. Навраћао би ту и тамо, по неки уговор или неки податак, просуо би пар вицева и анегдота. Сео би понекад и за свој рачунар, који нико осим њега није смео да такне, нешто мало куцкао, одиграо би пар игара, отворио пар порно сајтова и нестајао на извесно време. Тај момак је био нечији синовац. Синовац, било је то веома важно занимање. Алимпије је тврдио да тај пара вреди и да је својим одсуством доносио више него читава гомила оних који, не дижући главу, скапавају по канцеларијама. Синовац је био веза. Био је канал којим се продире тамо где се дели велика лова.

Алимпије им је био надређени. Преносио им је налоге одозго, замузао их, цедио, муштрао. Налози су покатак били сликовити. Стисните их, да свисну. Увалите им, завуците до балчака. Увежите их у чвор. Јаблан би се чак и порадовао тим сликовитим налозима. Уносили су промену у туробна понављања, доносили узбуђење. Захтевали су довитљивост. Чинили су посао бар привремено подношљивим.

Далеко горе од налога било је оно што се подразумева. То је било убиствено. Није остављало ни мрвицу слободног простора.

У Алимпијевом држању, у његовим покретима би-

ло је нечег лелујавог, трсколиког. Говорио је шушке-таво. Када би на вестима био поменут какав опонумоћени изасланик, Јаблан би помислио на Алимпија. Тај се никада неће сломити. Било је у њему неке жилаве гипкости. Нечег неуништвог.

Ипак, ни Алимпију није било лако. Сломити се, истина, неће, али... Једно слово га је делило од Олимпа. Једно, једино слово. Мајушна али пресудна разлика. Као она између поноса и приноса, ташне и машне, робе и рибе, таштине и баштине. Па нека неко онда каже да се на ситнице није обазирати.

У предворју Алимпијеве канцеларије вребала је жена пепељасте, четкасте косе. На грудима је носила позамашан брош. Мењала га је сваке недеље. Била је то Алимпијева лична секретарица. Десна рука, како је овај истицао, да је издвоји од све самих левака са којима је, на своју неизмерну несрећу, био принуђен да ради. Четкокоса се мрштила на Фирмирану, она шмизла, тако ју је звала, али је зато чворновати Тика био у њеној посебној милости. Било је довољно да га угледа па да запреде и развуче уста од ува до ува. Тај није пропуштао да ода заслужену хвалу њеним брошевицама, остали их нису примећивали.

„Умем ја са људима. Природни таленат“, говорио би самозадовољно Тика.

Било је само пар степеника између Алимпија и врха фирме. Алимпије је сањао о томе да се попне бар за један. Један степенник, то и није тако много. Чини се, заправо, да није ништа. Али га је понекад проклето тешко прећи. Алимпије је то најбоље знао. Можда му је баш тај један степенник уврнуо усне, укиселио фацу. За тај један недосегнути степенник кривио је правно одељење којим је руководио. Тег су му на ногама. Приковали су га, проклетници, не дају му да мрдне.

На самом врху, столовао је Свевишњи. Као и диша Глиша, налазио се претежно у невидљивом агрегатном стању. Да ли врховници измичу погледу услед висинске разлике? Постоји ли такав физички закон?

Или би се физикус поново ухватио за главу, да је задржи на раменима? Разумљива брига. Шта би профа без главе? Да је председник државе, или бар компаније, па у реду, глава му и није неопходна, има друге да се помуче за њега. Али овако... Без главе, не иде, па то ти је. Макар била шупља као што је, по очевој тврђњи, била Јабланова.

Свевишњег су звали и Газда. Са великим Г. Јаблан га је, али само у себи, звао другим именом које почиње са малим г. Јаблан се са Газдом сусрео само једном. Правно одељење је било позвано у кабинет Свевишњег поводом једног успешног и уносног посла, у коме је вешто сачињен уговор одиграо своје.

„Подло, нема шта. Подло, подло, нема шта“, уделио им је, мекетавим гласом, похвалу над похвалама, док су му пихтијасту појаву потресали таласи смеха. Дубоко усађене, очице су се цаклиле неким злим сјајем. „Само тако наставите. Код мене вас чека велика будућност.“

Онда су у име те будућности наздравили и струсили по једну.

Узалуд се Фирмирана упијала, истурала, извијала да на себе привуче посебну пажњу, шњур је однела стара кајла.

„Лако је добро радити, кад се посао добро води. Рука главу следи. Где је глава ваљана, рука не може да омаши“, изустиио је Тика меко.

„Ха, ова ти ваља. Ова ти баш ваља“, земекетао је Свевишњи, затресавши се свом силином, само што се не распадне. „Како оно рече?... Рука... Глава... Баш ти ваља... Видим ја, велико си ти спадало.“

Свевишњи је пришао столу, притиснуо нешто, појавио се четвртасти чова у карираној кошуљи.

„Да се запише.. Глава... Рука... Дедер, издиктириај ти то брајковићу... Да се до сутра постави у свим канцеларијама. Ниједна да се не прескочи. И у клозетима да се постави. Немој клозете да ми заобиђете. Клозет је једна страшно важна просторија. Најважнија. Је ли

тако?“

„Тако је“, извио је правнички хор.

„Видим ја, велико си ти спадало“, ухватио је Свевишњи Тику за ревере. „Мора да си ти смислио како да их укантамо а да не опазе шта им се спрема.“

Није то било дело или недео старе кајле. Сви су радили на томе, али је најважније цаке пронашао управо Јаблан. Чворновати никада није жуљао мозак више него што мора. Звао је то уштедом мисаоне енергије.

„То је више онако, колективно дело.“

„Не, ти си то и нико други. Осећам ја то. Само нећеш да се истичеш. Ниси од оних који дижу нос. Ценим то. Никако не волим оне који дижу нос. Такве бих сабио ногама у земљу.“

Свевишњи је затрупкао.

„Газио би их овако. И овако. И овако. Разумеш?“

Пустио је Тикине ревере.

„Слушај, Алимпије, да ми посебно наградиш овог човека. Заслужио је. Ех, да ми је више таквих, где би ми крај био.“

Онда су се обрели на ходнику.

„Ех, умем ја са људима. Природни таленат. То ми је од рођења... Још као беба сам...“

Фирмираној је позлило, под хитно је морала код лекара. Одболовала је три дана. Радмила је забила нос у хрпу законских хартија. Радије је прелиставала папире него пиљила у монитор. Јаблану се котрљао некакав шљунак по глави. Алипмије је пар пута улелујао и одлелујао без речи, као да је заборавио зашто је улазио, затим се присетио, па поново сметнуо с ума. Тика се врпољио, смешкао, ширио руке – природни дар, шта ја ту могу, неодлучан између нелагодности и задовољства. Јаблан га је сањао те ноћи. Пентрао се Тика некаквом литицом, нога се омакла, тело полетело у амбис. Падало је стравично дуго. Јаблан је познавао такве снове. Често је сањао себе како пропада кроз бунар. Познавао је то осећање када се стрмоглављу-

јеш и стрмоглављујеш, ништа не може да те заустави, а никако да треснеш о тло. Познавао је ту језу. Ујутру се посекао при бријању. Када се, пред улазом у фирму, сусрео са Тиком, пожелео је да му каже или учини нешто гадно.

Тада је схватио да му није било право. Није држао до Свевишњег, морало би му дакле бити неважно све што од њега потиче. И похвале и покуде. И награде и казне. Ипак, није било тако. Јесу ли га пекле паре које ће отићи другоме? Више га је пекло признање, које му је ускраћено. Као да се његов живот претворио у један бесконачни породични ручак, на коме га похвале заобилазе, погрде не промашују. По чему је он то гори од других? То га је болело.

Био је покраден. Одузет му је његов допринос и приписан другом. Поништен, тек тако. Као да га није ни било. Осећао се пониженим. Као да је мање вредан самим тим што је покраден. Тако је извукао грдњу када му је мазнут новац са којим га је мајка послала да купи зејтина. Добио је жестоко по ушима зато што није знао да сачува породичну имовину. На делу је била ратна логика. Завојевачи и отимачи постају уважени господари, поражени и похарани презрене слуге. Шта је друго племство до наследно разбојништво?

Јаблан није желео да постане сужањ сопствене суревњивости. Ужасавала га је помисао да живот потраћи тукући се за првенство. Каква будалаштина, надметати се у робовању. Покушавао је да се отресе суревњивости, као што пас отреса буве, али се буве увек враћају. Да пецкају, грицкају, сврбе.

Да, тако је било тамо где је Јаблан радио. Ушавши у зграду, себе је остављао напољу, да се сачува. Навлачио је лик запосленог, онако као што се навлачи заштитна одећа. Део њега би се ипак некако ушуњао унутра, а одећа је штитила непотпуно. Повремене повреде су биле неминовне, ране неизбежне.

Тог јутра, Фирмирана је била на неком састанку,

Тика се загњурио у спортске странице новина. Веома се поносио својим *познавањем спортске сцене*. Могао је да истресе из рукава сваки важнији резултат на било ком пољу, да издекламује пуне саставе звучнијих тимова, са све тренерима, масерима, лекарима и резервним играчима. Знао је ко је повређен, ко кажњен, ко колико добија. Радмила је, као и увек, складиштила параграфе. Јаблана је у рачунару чекао један од оних уговора при чијем састављању зеваш. Испративши га на посао, приказа је одлучила да га остави на миру. Роб је привезан за весла, справа приведена својој намени, све је, дакле, на свом месту.

Искрсао је и Синовац, дуго га није било. Појавио се неуобичајено рано. Био је натмурен, што му није било својствено. Поздравио се млако. Није истресао ни један виц из рукава. Чукао је нешто на рачунару, процедивши повремено – има много покварених људи на овом свету. Потезао је мобилни. Разговори су били кратки и сводили су се углавном на – дај, молим те, види ми за оно, немој да ме зајебаваш, знаш да ћу да се реванширам, нисам ја неко јаје. Четкаста га је пар пута звала до Алимпија а потегло га је и код Свевишњег.

„Мени ово не слути на добро“, забрундала би све веслије стара кајла сваки пут када би момак изашао. Био је то рефрен, црпао је снагу из понављања. „Нешто се ту побркало. Да му није Стрикан попио патос?“

Стрикан није био од оних чије се име повлачи по новинама, лик кочопери по телевизијама. Тај паук је своју мрежу плео у дубокој сенци. Знао га је онај ко је требао да зна, а без њега и његових мрежа било је тешко завршити било шта важно.

Помисао на патосираног Стрикана је Тихомира толико развеселила да је поцупкивао на столици, устајао сваки час, поскакивао по канцеларији, окрзнувши Синовца, с времена на време, косим, значајним погледима.

Са састанка, Фирмирана се вратила презадовољна. Какав наступ, какав утисак, да се памти. Сви су оста-

ли запањени њеном појавом, њеном дотераношћу, њеном елеганцијом, њеном стручношћу, њеном речитошћу. Какав је само наступ имала. То се не да описати. То је требало видети. Бацила их је у несвест.

Јаблан ју је подстицао да се размеће. Претварао се да је слуша не може бити пажљивије. На правим местима је убацивао узвике и постављао права питања.

„Зар је тако било?! Ма није могуће?!“

Слађана се сладила собом. Била је на седмом небу. Надула се, да пукне.

То је био први, уводни део. Затим је уследио преокрет. Јаблан је постао саркастичан, заједљив. Приказивао је очараност, представљао падање у несвест. Известно време, Фирмирана није схватала шта се догађа. Наставила је као да се ништа није променило, али је зато Тика колутао очима, само што му не искоче из дупљи, мало се разгалио и утучени Синовац, чак је и на Радмилиним уснама залобдео неки зачетак осмеха. Када је коначно разумела, на Слађином лицу се оцртала узнемирена неверица зверке ухваћене у клопку. Поглед јој се угасио, побегао у страну, образи увукли, рамена опустила. Забила је главу у монитор, као у какво склониште.

Игра се понављала. Слађана би у њу увек изнова клизнула, упркос претходним искуствима. Није могла, а можда ни желела да се задржи. Као да се сваки пут потајно надала да ће овог пута испасти другачије, да иза првог дела неће уследити други. Или јој требао тај подсмех?

Јаблан није чак ни започињао игру. Збивало се то само од себе. Нешто би у њему кврцнуло, нешто би га захватило, повукло и водило само од себе. Ни сам није унапред знао куда ће стићи. Није тражио поступке и речи, наметали су му се. То нешто би стало тек када би Слађана сасвим спласнула.

Свет је гњечило Јаблана својом густином. Није имао довољно снаге ни да га надвлада, ни да му се одупре.

Није могао да га укроти, ни да га разнесе у парампарчад. Зато га је нагризао подсмехом, као киселином. Изругување је било његово једино оружје. Углавном делотворно. Страхујући да не испадну смешни, људи су га махом остављали на миру. Подсмехом се коначно изборио с оцем. Копрцао се, склањао, замахвао наслепо, све док није напипао слабу тачку. Тада се променио однос снага. Стао је да опонаша очеве *позитивне*, комплетан каталог, од броја један до броја дванаест, пред комшилуком, родбином па и самим оцем. Судијска нумера му је била омиљена. Имала је највише успеха. Изводио ју је на бис. Играо је и ништавног сина, уз најскрушенију понизност. Отац је био принуђен да га се окане. Отац је све убрзаније слабио. Као да је извлачио животну снагу из синовљеве слабости. Копнео је пошто му је пресушио извор са кога се напајао.

Јаблан се се борио поругом и пртежно успевао да се избори. Тако је, рецимо, фотографија Свевишњег висила у свакој канцеларији, као подстрек, као опомена, као претња. Чак је и сам Свевишњи седео испод властите слике, да не заборави на себе. И на уважавање које себи дугује. Сlike једино није било у правном одељењу. Уклонили су је, због Јаблана. Морам ли да се лику Свевишњег поклоним сваки пут када уђем?, запиткивао је. Тражио је детаљна упутства како треба да се понаша, да и нехотице не почини светогрђе. Сме ли, рецимо, да шмрца испод свете слике? Или штуча? Колико пута у току једног сата треба да смерно подигне поглед ка посвећеном лику? И слично. Тако су одустали. Победио си када их натераш да дигну руке од тебе. Тики и Слађани није било право што су остали без фотографије. Могло би то да им нашкоди. Могло би да изгледа као да су пали у немилост, па им је зато ускраћен Газдин лик. И Алимпције је веровао да би лакше прешао онај степеник, за који је запео, да се слика наша и у просторији њему подређених, тамо где јој је место. Али се ту ништа није дало учинити.

Као и свако друго оружје, и подсмех је умео да за-таји. Код Јагоде није палио, била је отпорна на све, ни прикази није могао да науди. Ту је Јаблан био потпуно беспомоћан. А мрзео је беспомоћност. Из дна душе.

Синовца је више пута зивнуло, више пута цимнуло. Бивао је све узнемиренији после сваког позива, све тмурнији после сваког изласка. Што је Синовац био тмурнији, Тика је бивао раздраганији. Нешто се крупно иза брда ваља, гукао је. Унапред се сладио падом који је предосећао.

Приказа је сачекала Јаблана испред школе, издужена и наранџаста, налик шаргарепи. У једној таквој школи је Душан Силни утеривао датуме, имена и догађаје у мочварне, магловите ђачке тинтаре. То је као живо блато, вајкао би се кад год би се срели. Све у њега потоне. Некада сам гулио клупу, сада тупим за катедром. Не знаш шта је тужније.

Душан Силни је имао другачије амбиције од просветних. Школско подучавање је била жалосна нужност, на коју је био присиљен да пристане, што злохудој судбини никада неће опростити.

Не би Душан баш да осваја и руши царства, није смерао тако високо. Да се угура међу историјске личности, за тако нешто осећао се недостојним. Било му је сасвим довољно да се историјским личностима бави. Да их опипава, обрће, преврће. Незадовољан стањем историјских наука, желео је то да то чини на другачији, свој начин. Хтео је да заснује нови историјски правац, који би, бљеском муње, осветлио тмину прошлости, разјаснивши и шта, и ко, и кад, и зашто. Зашто је било најважније. Хтео је да пронађе погонско гориво историје.

Није му се посрећило. Ваљало је црнчити да би се зарађивало за живот. Упрегао се у државна кола па вуче за место у штали, за нешто зоби и ражи. Због тога

је био утучен.

Живнуо је када је припуцало. Понадао се. Историја се поново порађа. У крви, грчу, болу. А он присуствује том порођају. Не само сведок већ и учесник, ма како незнатан. Каква повластица, каква посланица за једног историчара.

Када је пуцњава стала, поново је потонуо у таворенје.

Приказа је допратила Јаблана до ресторана у коме ће се наћи са неизбежном бившом, да, шушумига, не шмугне негде успут.

Сунце је тукло округлом жестином, ваздух је подрхтавао од јаре.

Циликнуло је. Удар кашичице о стакло чаше. Конобар се, обешених, модрикастих образа, тремо провлачио између столова. Желите, молим. Када би му подметнуо ногу, разлетеле би се шоље, чаше и флаше. Било би галаме и вриске. Онда би конобар извукао сребрни револвер и сручио себи метак у чело. Такву професионалну срамоту не би могао да преживи.

Бивша је била сва у наранџастом. Наранџаста блуза, наранџаста сукња, наранџасти руж на уснама, наранџасти лак на ноктима, наранџасти шешир на глави, наранџасти оквир наочари за сунце. Наранџаста сенка под очима, када наочари спусти на сто.

„Лепо изгледаш, данас. Могла би и да превариш каквог несрећника.“

„А ти, још идеш наоколо без упозорења – пази, уједа? Још те пуштају да луташ без брњице?“

„Шинтери су ми за петама.“

„И крајње би време било да те макну. Угрожаваш безбедност.“

„Раде на томе, воћкице. Прилежно раде. Марљив је то свет. Ти шинтери.“

„Нисам ја ничија воћкица.“

„Право кажеш, више му доћеш као цвећка. Орхидеја, на пример.“

У пролазу, поскакивало је дете. Буди миран, ђаво-

ле мали, опомињала га је мајка. Шта ти је наспело да ме цимаш по овој врућинштини.

Јагода се није дала смести. Одмах је прешла на ствар. Није била склона заобилажењу.

„Велика је траума за дете да одраста без оца. Дете мора да осети да има оца, ма какав гад тај отац био.“

Траума, била јој је то једна од омиљених речи. Вртела ју је бесомучно, ни дан није могао без ње да прође. Зна се ко је био главни узрочник траума. Волела је да преувеличава, обожавала да драми. Тако јој је живот био мање досадан. Била је вешта да своје намере заодене, да их преруши, да их прикаже другачијим него што су биле.

Јагода се навукла на женске часописе. Узимала их је крајње озбиљно, дословно понављала шта у њима нађе. Понекад му се чинило да је у браку не са једном женом већ са неколико женских редакција истовремено, скупа са сарадницама. Премоћ је била огромна, свака битка унапред изгубљена. Када се Јагода докопала интернета, ствар је попримила ужасавајуће размере. Бродила је и бродила мрежом. Долазила до откровења. Једно јој се управо указало.

„По најновијим истраживањима...“, декламовала је.

Последња реч породичне терапије. За децу разведених родитеља, по питању траума и менталне равнотеже, препоручује се заједничко летовање детета и некадашњих супружника. Растурена породица две недеље на окупу. Лековито дејство на рањену психу. Прибирање да се залечи расцеп. Како се пукотина не би ширила. Што би довело до несагледивих последица.

За Јагоду су последице биле увек несагледиве.

Јаблан је био пренеражен. Најпре није веровао сопственим ушима. Да ли је заиста чуо или му се причуло? Са његовим слухом је увек било петљанција. Отац га је прекоревало да седи на ушима. Прекоре је понављало и наставно особље које је радило на његовом образовању. Тај рад га је подсећао на ударе тупог длта.

„Мислиш да... нас троје...?“, упитао је за сваки случај, показавши на Јагодицу, на себе и, потпуности ради, на празну столицу.

„Тако је. Да заједно проведемо одмор. Две недеље, то је, стручњаци кажу, минимум минимума.“

Пих, и ти стручњаци. У свашта се плету. Којешта трућају, којешта трабуњају. Млатишуме. Торокала. Требало би их на струњачу. Уз цурикира-акасава захват. Па да видимо. Ко је нападнут, има право да се брани.

„Не мислим да је то баш понајбоља идеја.“

Бивша је склонила наочаре. Нагла се напред, упиљила у Јабланове очи. Имала је сврдласт поглед.

„Слушај ме добро, баксузе, немаш ти ту шта да мислиш. Има ко је за то задужен. Када је нешто стручно утврђено, ту нема врдања.“

Код мене врдаламе не пролазе, био је одлучан домар. Онај са брчинама Краљевића Марка.

Проглашен ненадлежним, Јаблан се стресао као да би да са себе збаци покров. Прибило га уза зид. Мрзео је породична путовања, тешко подносио породична летовања. Осећао се везан, са лисицама на рукама, оковима на ногама. Тешко му је падало да буде укотвљен на једном месту. Драже му је било да путује сам, слободан стрелац. Да бане, на препад, затим нестане. Удри и бежи, закон гериле.

Ово је слутило на нешто горе од уобичајених породичних летовања. Много горе.

„Право да ти кажем, не усуђујем се да кренем с тобом. Удавићеш ме. Гурнућеш ме са неке стене. Приклаћеш ме на спавању. И сама знаш да бисмо се за две недеље двеста пута подапали. То баш за јуношу и не би био васпитни призор. Било би далеко више штете него користи.“

„А ти се бар две недеље суздржи од својих испада. Можеш ваљда толико да учиниш. Две недеље, зар ни толико ниси у стању да владаш собом?“

Провидан трик. Посејати семе сумње. Докажи се,

ако можеш. Код Јаблана не пали. Боље да га презиру него да га приморају на оно што не жели.

„Ни пет минута нисам у стању да владам собом. Ма каквих пет минута. Предуго је то. Ни минут.“

Приказа се намрштила. Конобар се пришуњао, с леђа. Јаблан је стегао рамена. Одбиј.

„Који си ти слабић. Која си ти кукавица.“

Прешао је преко изазова. Као и увек, прва је напала. Јаблан је само, право на самоодбрану, узвраћао. И то не увек. Како би скратио борбену линију, избегао је расправу о испадима. Нису му требале побочне чарке.

Бивша је устукнула. Била је затечена. Пристисла је погрешно дугме, са неочекиваним исходом. Повукла се уназад, натакла наочари.

Од блата ће он мене правити, пази шта ти кажем. Схватиће тај шта је изгубио, кучкин син, подржава, у праведничком гневу, пријатељица пријатељицу. Али ће тада бити касно. Него шта него да ће бити касно. Неће му вредети ни да шени. Ништа му то неће помоћи. Ни да пузи. Него шта него да ће да пузи. Штиклom ћу га у ону ствар, када се буде превијао преда мном. Него шта него да ће да се превија.

А да га ушкопе? Отфикари, фркете, фик. Мораће да им тутне идеју. Женски осветнички одреди.

„Свињо“, излетело је из Јагоде. Бес ју је извукао из запањености.

„Гро, гро...“, загроктао је.

„Престани да се зевзечиш, звекане.“

„Зевзек.“

„Шта зевзек?“

„Зевзек се зевзечи. А звекан звекеће. Звек, звек, звек. А заврзан...“

Ав, вав, посусталим лавежом јавило се псето.

А онда је он мени рекао, можеш да замислиш тог безобразлука, то он мени, очи бих му ископала, вајкала се пријатељица пријатељици за столом десно. Утрнула увређеност. Цццц, на твојој сам страни, цокта-

ла је пријатељица.

Дан је зевнуо.

„Не занима ме шта ради заврзан. Неће те спасти ни заврзан, ни звекан. Нема шансе да се извучеш. Шта мора да се уради, то има да се уради. Као да ће мени бити лако да те трпим две недеље. Али стиснућу петљу, као одговорна особа. Одговорна особа, ти то никада ниси био. Нити ћеш бити. И не знаш шта је то одговорност. Понекад нешто мора и да се прогута због важнијих циљева.“

А онда сам ја њему све сасула у лице. Пресавио се од једа. Тако му и треба.

„Рекла сам ти шта сам имала да ти кажем. Попећу ти се на главу, али ће се на тај одмор ићи. И квит. Не допуштам да моје дете страда због твог блесављења.“

„Ззззззз, зујаћеш ми око ушију. Као комарац.“

„И горе Јаблане. И горе.“

„Ти си фабричка грешка, воћкице. Немаш уграђену опцију за искључивање.“

„Пази се, крви ћу ти се пити, угурсузе.“

Хм, угурсуз и није тако лоше. Јагода би далеко догурала у надметању у погрдама.

„Стеницо.“

„Баксузе.“

Прихватите добронамеран предлог моје госпе. Одреди за ушкопљивање, то вам је добитно решење. Удри на мушки понос. Ја, наравно, нисам ту ништа... Пссст, ником ни речи. Да ме не оптуже за издају, разумете. Прешао у противнички табор. Верност роду своје. Зато, шшшшшш. Катанац на брњицу, лапрдала. Да ме не одате. Иначе сам награбусио. Добитну комбинацију за вечерашње лутријско извлачење немам. Да имам, не бих вам је дао. Што да са вама делим лову?

Пред зградом, испод дрвета, клупа. На клупи збор вештица. Кипти од озлојеђености. Пакост се прелива, да све преплави, све поплави.

Број Раскалашне Распуштенице, који ли беше?

3.

Шшшш. Шиштало је сребрнкасто црево, да с улица спере смеће. Млаз је снажан, момци у наранџастом ревносни, али се ни ђубре не да. Ни оно обично, а камоли људско. Са људским још нико није изашао на крај. Колико год да га уклоне, накупиће га се далеко више. Био је наклоњен момцима у наранџастом. Нико их не цени, иако бисмо се без њих удавили у сопственом смећу. Уклањају туђе ђубре а презиру их управо они који га праве.

Свет је огромна канта за отпатке, неизмерна помијара, свеобухватни контејнер.

Јаблан је био сав напет. Нешто га је стезало, и нешто се отимало у њему. Неки страх би да се пробије, а удара о препреку. Страх од нечег неодређеног.

Слутња му је стегла срце. Нешто ће се догодити. Нешто страшно. Када се то страшно догоди, мора бити на сигурно. Пред очима које ће... Ако и када за треба. А затребаће.

Упао је у прву продавницу. Међу рафовима, окружен супама, соковима, јогуртима, конзервама, сапуницама, шампонима, дерџентима, флашама, кутијама, у шаренилу облика и боја, био је смијенији, сигурнији. Роба га је штитила.

Претварао се да помно проучава артикле, како би оправдао и продужио свој боравак. Убацио је у корпу и пар сардина, убедљивости ради.

На каси је стао да зановега.

„Шта није у реду са тим воћним јогуртом?“, питала је касирка одсуствено. Била је то средовечна, млохава, кромпиролика жена.

„Па то да је код вас десет одсто скупљи него код других.“

„Ја не одређујем цене“, слегла је раменима. Није је било брига.

„А кекс Хрско, њега немате. Како вам је то промакло? Рекламирају га на свим телевизијама.“

„Ја не наручујем.“

„Спомињем вам то из добре намере. Да вам помогнем. Да вам укажем на пропусте. Конкуренција ће вас збрисати, ако не држите корак.“

„Ја овде само продајем.“

Шљакеризам. О, не, не питајте мене. Моје је место ненадлежно, по свим питањима. Па добро, да се обратимо надлежнима.

„Хоћете ли бити љубазни да позовете власника?“

„Власница. Имамо газдарицу“, значајно је напоменула касирка, као да ова разлика све мења.

„Добро, онда позовите власницу.“

„Не могу.“

„Зашто.“

„Зато што газдарица долази тек предвече“, у женином гласу је зазвучало нешто победоносно, аргумент је био необорив. Решиће је гушитеља. Али не, није га се решила. Јаблан још увек није хтео напоље. Мора да остане ту док се оно страшно догађа.

„Дајте ми књигу примедби.“

„Каквих примедби?“

„Оних што их уписују муштерије.“

„А због зашто вам треба?“

„Да упишем своја запажања о понуди ове радње.“

„Не, немамо књигу примедби.“

„Требало би да је имате. Све боље радње је имају.“

„То је њихова ствар“, кромпиролика се нашла увређеном. Зар она не ради у бољој радњи?

„У том случају вас молим да пренесете газдарици оно што сам вам рекао.“

Поглед мрзовољан. Скини ми се већ једном с врата, копиле.

„Пренећу“, обећаће све само се да га се што пре отресе.

Направио се ред. Људи у реду су постали нестрпљиви.

„Олади већ једном. Шта си се наврзао на жену. Нађи неког другог да се иживљаваш. Немамо ми времена да овде цео дан чекамо док се ти...“, тукли су га у потиљак раздражени гласови.

Мораће још да сачекају. Јаблан је пажљиво прегледао рачун, да се није поткрала нека грешка. Погледао је датум и време на рачуну.

„Пише ли овде осам и четрдесет три.“

„Да, баш то пише.“

„И то је тачно време?“

„Него шта него да је тачно.“

„На мом сату је осам четрдесет седам.“

„Ког брига шта је на твом сату?“, дрекнуо му је неко у потиљак.

„Стварно има свакаквих идиота на овом свету.“

Сада је већ могао да изађе. Запамтили су га. И продавачица и купци. Када га приупитају, имаће на шта и на кога да се позове. Радња се звала *Комшиница*, мора да запамти.

Неће моћи ништа да му увале, ништа да му сместе. Бар не овом приликом. Закону требају кривци. Закон без криваца и није закон. Уосталом, кривци сваком требају. За том робом је огромна потражња. Ко отвори погон за производњу криваца, тај ће да направи посао.

Отац, њега је појела властита злоба. Јаблан са тим нема ама баш ништа. То не могу да му припишу. Што се нагризајућег, подривајућег подсмеха тиче, била је то нужна самоодбрана, ништа друго. Шта је требало, да га пустим да ме сабије у земљу? Да ме угази. Овако, и овако, и овако? Да ме сатре? Због чега сам му сметао? То никада нисам успео да разумем. А можда му нисам ни сметао. Можда сам му, напротив, био потребан. Да би имао кога да кињи. Можда је из злостављања црпео животну снагу? Када му је то ускраћено, нешто је кврцнуло у тлачитељу. Гасио се како му је моћ копнела. Ко је за то крив? Ја? Глупости. Нападнути има право да се брани. Ни на погребу нико није

указао прстом. А било је много оних који би то радо учинили да су имали било каквог основа. Врвело је од Јабланових непријатеља. Непријатељима ће, уосталом, стално бити окружен. Остаће сам против свих. Без потпоре, без савезника.

Фирмирана се, сва нарогушена, склупчала. Људска бића су се, већ према приликама, скупљала и ширила. Сада би запремала свемир, као у првом полету љубави, сад би постајала толико сићушна да се на њих није вредело ни обазирати.

Брун, брун, брун, брундао је рачунар. Испод пазуха, пробио је зној. Поранила врућина. И њој се некуд жури. Свима се и свему некуд жури. Биће то врело, дуго лето. Ускоро ће град почети да се празни. Избациваће људске гомиле у грчевима као да, отрован, бљује.

Клима је била покварена. Поправиће се следеће недеље, обећавао је Алимпије, али се та следећа недеља стално одлагала.

Да у Верхојанску потражи спас? Тамо мора бити много свежије. Колико ли је сада тамо степени? Могао би очас посла да провери на интернету, али неће. То не би било то. Било би то варање. Драже му је да замишља реску, окрепљујућу свежину.

Верхојанск, био је то један од оних градова чије име га је очарало када га је први пут чуо. У детињству, било је и градова, и предела, и појава са чаробним именима. Куалалумпур, Катманду, Касиопеја.

А да заиста оде тамо овог лета?

Да га не задрже на граници? Куд си ти навро? Нема теби изласка док се не испита она ствар. Која? Знаш ти добро која, не прави се блесавији него што јеси. Да ли се то против мене води некакав поступак? Против човека се увек води некакав поступак.

И против мене?

И ти си човек.

Неки се са тим не би сложили.

Можда је и боље да не сусретне прави Верхојанск. У стварности све сплашњава, расплињава се, све бива јадније, суморније, скученије, туробније.

Ионако од тога нема ништа. Једна особа има за ово лето са њим другачије планове. А та особа обично истра своје. Јаблан није правио планове. Било му је драже да шврља стазама него да граби зацртаним путем. Или путем којим га, што је још горе, други гоне.

Мораће то некако да изврда, то мучилиште које му се припрема.

Штуцајући, штампач је ревносно избацивао листове папира. Добро, и то је скинуто с дневног реда. Бар засад. Упутио се Алимпију, да парафира. Трска је лелујала над папирима, шмркнула ту и тамо, па свечано, широким покретом, ставила свој потпис, владар издаје прокламацију. Наше трсковито величанство обзнањује да...

Ех, да није једног степеника. Ех, да није једног слова. Саплићеш се о ситнице.

При повратку, у канцеларији је Јаблана заплуснуло суспрегнуто, али скоро физички опипљиво ишчекивање.

Тика је први проговорио, ужагреног погледа.

„Шта има?“

„Шта би било? Уговор је у реду. Рутинска ствар.“

„Јебеш уговор. Кога је још брига за уговор. Питам те за оно друго.“

Јаблан је тек тада постао свестан пригушене љубопитљивости која је читавог јутра лебдела међу њима.

„Шта је са Синовцем?“

Дакле, то је било то. Момак се није појавио тог дана, јучерашња потиштеност је остала загонетка без разрешења. Фирмирана се, дакле, скупила од страха.

„Синовац? Нисмо га уопште помињали.“

Просторијом је прострујало разочарање. Тика га је одмерио презриво, какав метењак. Тај се није ни потрудио да ишчепрка једну тако важну информацију. Ко се не обавести како ваља, обрао је бостан. Ако ни-

си у току, испадаш из игре. Или те избаце.

Стара кајла је решила да ствар узме у своје руке. Кренуо је чворновати да процуња около, да покупи аброве. Ишао је Тихомир у те редовне и, по потреби, ванредне обиласке, да прокљиви шта се збива. Били су то прави извиднички походи.

Јаблан се није мешао са запосленима у фирми. Избегавао их је колико год је могао. Гадио се натегнутог, застрашеног, завидљивог, љигавог, бљутавог братства подређених. Одбијао је да се поистовети са њима. Није пристајао да буде још један од робова, помирених са својим ропством. Извући ће се он одавде, кад тад. Не занима га тек да промени посао. Роб који нађе новог господара, остаје оно што је био. Смислиће већ неку цаку, да се отресе свих који му стоје над главом. Како ће то изгледати када се извуче, није знао. Машта је ту застајала, као пред невидљивим зидом, и никако није успевала да се пробије даље.

Није успео да се одупре Тикином наваљивању да у паузи нешто заједно прегризу. Чворновати се снабдео новостима, сврбеле су га, пред морао је на неког да их истресе. Цркао би да их не саспе у нечије уво.

Било је ту одмах иза угла једно *место* где се, тврдио је Тика, добро јело за невелике паре. И не само јело. Било је ту још нечег. Имало је свој *фазон*. Било је то *место* за праве зналце градских и осталих прилика, каквима је чворновати припадао. Јаблан није имао своја *места*. Био је измештен.

Тикино *место* се звало „Акапулко“. Поред натписа се кочоперио сомбреро. Са сомбрером на глави и револвером за пасом клатио се келенер блескастог осмеха.

Служила се искључиво мексичка храна, палила је непца.

Јаблан је био сав стегнут. За породичним ручковима, навукао је страх од заједничких обеда. Очекивао је напад. Јео је најрадије сам, чак и док је био у браку, када год је то могао да изведе. Као самац, куповао је

углавном готова јела и доносио их кући, иако га је то коштало прања посућа, које је мрзео.

Стара кајлла је пребирала по претпоставкама, плела нити последица.

Стрикан је зглајзнуо, сместили су му.

Не, нису му сместили, него су га ухватили с прсти-ма у меду па ће да награише.

Свашта, ко је још овде због тога награсио. Што више дрпаш, даље стижеш. Него се није уталио с ким треба. Понео се, мислио је да може сам.

Где тај да се не утали, стари је то лисац. Зна како то иде. Ко ме и колико следује.

Издао га осећај, није више оно што је некада био. Ни говора о томе, него је решио да се повуче из послова, има колико му треба, па да се човек наужива.

Будалаштина, таквима никад није доста. Него је почео да побољева. Бољка је кобна, дани су му при крају.

Ма какви, пуца тај од здравља. Друго је ту по среди. Покарабасио се са Синовцем, па га пустио низ воду.

Ма јок, глуме заваду, да заварају противнике.

Није ништа од тога него је мали зловољан што му је риба дала шут карту.

Не би се тај због тога узнемиравао. Може да их има колико хоћеш, да их мења као чарапе. Дошле су њему неке лутке, саме од себе, ето то му је. И ништа друго.

Фирма ће остати без најслађих пара. Пашће плате, биће отпуштања, нека тражи нови посао ко год може. Поптуна пропаст. Ни камен на камену неће остати. Без Стрикана се не може ништа. Он је овде прави газда, Свевишњи му је тек извршни орган.

Само без драмљења. Биће штете, али ћемо се извући.

Каква црна штета, једва ако нас окрзне. Ни то, нећемо ни да осетимо. Шта изгубиш на једној, добијеш на другој страни. Булажњење, какав црни губитак. Још ћемо ми да добијемо, пази шта ти ја кажем.

Из Тикиних уста излазило је мноштво гласова и лебдело над столом. Сударали су се, мимоилазили, мрсили. Немоћ ума који се одбија о зид. Непрозрачно је оно што се збива, оно што се збило, оно што ће се збити. Долазиш из мрака, тумараш по мраку, идеш у мрак.

Тика је пуцао од поноса. Какав је улов истресао из торбе, мало ко то може.

Јаблан се гадио нагаћања. Било је нечег бљутавог, нечег бедног у њима.

Зашто би све морало нешто да значи, зашто би иза свега морало да се нешто крије? Зашто понешто не би било баш онако како јесте?

Оставши без похвале, Тихомир се озловољио. Неки људи не умеју да цене бисер који пред њих бацаш. Келнер је сабрао. Револвер је шкљоцнуо.

„Паре или живот!“, дрекнуо је келнер.

„Опалим те парама, разбојниче!“

Тика је, оштрим ударцем, избио револвер келнеру из руке. Урадио је то ипак без уобичајеног задовољства. Јабланко посранко ни ову цаку неће умети да цени како доликује. А по њој је Акапулко био чувен међу знанцима, бар колико и по храни.

Растали су се хладно.

„Иди у бестрагију!“, шиштала је приказа.

И хоће Јаблан, да нестане без трага. Тако где га нико не може наћи. Ни стићи. Ни ископати.

Тамо где ни за шта неће бити крив. Тамо где му нико нико ништа не може.

Где је та бестрагија? Како до ње доћи? Нема путоказа.

До спортског центра се лакше стиже него до бестрагије. Ту те на улазу дочека натпис – Добродошли у оазу здравља. Ту су терени за мали фудбал, баскет и тенис. Ту је риђа атлетска стаза. Ту је игралиште за децу. Ту је травњак. Ту су справе за вежбање. Јаблан их зове справама за мучење. Подсећају га на понижа-

вајуће поразе у школској физкултурној сали. Овде бар нема проклетог козлића, који никако није успевао да прескочи.

На травњаку, простирке. Беле и плаве, црвене, зелене, наранџасте, жуте. На простиркама жене. Млађахне и младе, средовечне и постарије. Витке и затегнуте, крушкасте и оклембешене, лежале су на боку, подизале слободну ногу. Затим су се придигле на колена и труп забациле унапред, да би се, повијене, ослобиле на лактове.

Група жена својим покретима следи покрете преплануле, кратко подшишање плавуше, са небески плавим тракама око зглобова. Све то личи на неки необичан строј.

Риђом атлетском стазом се трчкара и трчи, шетка и шета. Има ту свих боја, свих облика, сваке грађе. Било је ту и шврћа који су, истурених лактова, преплitalи крхким ножицама. Било је ту и заиста zgodних женских створења којима је, међутим, усредсређеност на физички напор одузимала чулну привлачност. Иако замамно грађене, биле су лишене чулности. Нису зрачиле. Нису призивале. Биле су у себе затворена, на себе сведена, собом обузета тела. Тела оклопи.

Иза оградe, преко белим порубљене мреже прелећу жућкасте тениске лоптице, одскачу уз туп удар.

Сунце је ниско, зајапурено. Ту и тамо, раштркано паперје облака.

На бетону, лопта јури од ноге до ноге, од гола до гола, праћена похвалама, негодовањима, пребацивањима. Чује се и понеки самопрекор, иако ретко.

Прилике се приближавају и удаљавају, сударају и одбијају, заплићу и распетљавају. Понека се занесе, понека сруши. Неко се ухвати за главу, жал за пропуштеним. Не само на терену. Пропустило се толико тога. Зар ни у игри не може да се надокнади? Зар је све заувек изгубљено? И утакмица. И гол шанса. И... отегло би се то *ишии*, дуго је као судбина.

„Дај, ми ту лопту, шта давиш!“, незадовољан је сво-

јим суиграчем Душан. „Не играш сам!“

Јаблан Јаковљевић шетка врхом трибина. Није нестрпљив, али му се не седи. Од малена се осећао сигурнијим када је у покрету, тако га је теже заскочити.

Лопта је свом силином звекнула о пречку и одбила се високо, високо. Са гране, птица је зачуђено гледала округлог створа, шта ли тај тражи?

Крај улаза у терен, појавило се пегаво псето. Застало је у недоумици. Најрађе би јурнуло за лоптом, само – сме ли се то. Да не добије по губици?

Мајице мокре од зноја, Душан је Јаблану чврсто стиснуо руку. Потврда пријатељства. Мајица је била жута, са бројем петнаест.

„Тукли бисмо их, да ови моји нису толико дрвили. Него то кад узме лопту, кући би да је носи.“

Пас се одшуњао. Нема овде забаве за њега. Да ли и псето жали за пропуштеним? Или је за њега заувек завршено оно што је било? Живи ли и у псету прошлост? Или све што је минуло умире беспризивно?

„Ево, само да се ја пресвучем. Човек се добро презноји, али ваља се. Избациш отрове из себе. Свашта се у нама нагомила.“

Историкус упире шаком у груди. Ето, ту се то скупља. Ето, одатле се то празни.

Играчи су напуштали терен, једни су размењивали усхићена одобравања, други раздражена пребацивања.

„Сад ће овако до следеће недеље. Те крив је онај, те крив је онај. А нико да каже за себе да је негде погрешно. Ево мене одмах, само да скокнем до свлачионице.“

Са стазе се још једном кратко осврнуо ка трибинама, као да проверава да ли је Јаблан још увек ту. Да није испарио.

У сребнастим слаповима, вода се сливала низ фигуру дечака са фрулом, порозну као да је од сунђера. Као дете, Јаблан је на плажи највише волео шупљикаво камење. Волео је да га посматра, да осети његов додир.

На глатко се није ни обазирао.

Са слушалицама у ушима, младић је климао главом. Девојка је помно разгледала своје маслинасто намазане нокте.

А онда, знаш шта је он урадио, поверавала се плачевно пријатељица пријатељици. Пријатељице су биле друге али прича није била другачија од оне коју је начуо док га је Јагода стављала пред ужас заједничког летовања. Једна те иста женска жалопојка, која се понавља и понавља, понавља и понавља, понавља и понавља. Чује се та песма свугде, из различитих уста.

Ушкопите гада, шапнути им на уво. Женски казне-ни одреди, најделотворнија мера.

Приказе није било. Да није отишла на одмор? Да се није разбашкарила на сунцу? Ако, нека се испече. Да се није загњурила у море? Ако, нека се удави.

Остао је без надзора. Није било погледа који рије по њему. Уз олакшање, било је ту и нечег чудног. Неке изненадне празнине, као да му нешто недостаје, као да му је нешто одузето.

„Сећаш се како си ме крљао док смо били клинци? Ниси имао милости. Саплитао си ме, ударао по цеваницама, коленима, бутинама, забијао ми лакат у ребра“, присећао се Душан, доброчудно и сетно.

„Ја тебе крљао?“, ишчуђавао се Јаблан. „Никог ја нисам крљао. Мене су крљали. Зато што другачије нико није могао да ме заустави. Имао сам дриблинг, није да се хвалим, али сам сваког могао да заврнем. Кад кренем, знао сам да наређам по неколицину одједном. Знао сам да изломим човека, да му се заврти у глави.“

„Их, твој дриблинг. Причај ми о томе.“

„Него шта него да ћу да причам. Имам и о чему.“

Исплести причу. Да се себи дивиш као њеном јунаку, и сам запањен, и сам занесен. Због тога се све чини. Шта није испричано, није ни било.

„Колико пута сам ти протурио лопту кроз ноге?“

„Ти мени протурио лопту кроз ноге? Никад.“

„Него шта него да јесам. Јесу ли ти добацивали да

купиш сукњицу?“

„То су теби викали, не мени. Ниси ти никада могао да изађеш на крај са мојим финтама. Зато си ме и крљао. Био си најокрутнији крљатор у читавом крају.“

„Да ме ниси са неким побркао?“

Душан је забрундао.

„А са ким то, молићу лепо?“

„Са собом, на пример.“

Душан се зацрвенео, избечио, стегао песницу, хоће ли њоме треснути по столу? Да поскоче чаше и флаше? Или по Јаблану? Оспорена му је историјска истина. То не може да прође тек тако.

Не, песница остаје да лебди у ваздуху. Историјска истина неће бити утерана ударцем. Бар не овог пута.

„Слушај, да ти кажем једну ствар.“

„Ајде, реци ми,“

„Слушај, да ја теби кажем једну ствар.“

„Ајде, просветли ме.“

„Као прво“, палац се издваја из песнице. „Као прво и прво...“

„Да чујем, шта је прво?“

„Немој са мном да се спрдаш. То је под бројем један. Под бројем два“, палцу се прикључује кажипрст. „Као друго...“

„Ја се никада не спрдам.“

„Ти се увек спрдаш. Стално се изругујеш. Зато су пио батине. И то више пута.“

„О каквим батинама ти причаш?“

„Рецимо о онима кад си нашао да се зајебаваш са Гаром. Па кад те је издеветао.“

„Крелац. Морао сам да га спустим на земљу. Умислио је да главни мангаш у крају. А и шире.“

„Крелац, не крелац, тек ти си добио своје.“

„Право да ти кажем, прошао је горе од мене. Кад се све сабере и одузме. Ја сам претрпео физички, он душевни бол. Овај други више пече. Јесу ли му се сви смејали? Јесу. Да не би и ти да ме пропустиш кроз шаке?“

„Ти добро знаш да ја нисам такав тип.“

И није био. Душан Силни се није тукао. Није умео. Нити је имао петље. Зато је узносио оне без којих малтене ниједна макљажа није могла да прође. Дивио се локалним табацијама, упијао и преносио бајке о њиховим подвизима. Чак их је и записивао, историограф у зачетку. Уосталом, између локалних табација и великих вођа разлика је само у делокругу. Окрутност је иста. Јаблану су легенде ишле на ганглије. Нешто га је терало да огребе, убоде локалне величине. Било је често неодољиво, то нешто, па је Јаблану требало доста довитљивости да утекне потерама, избегне заседе.

Душана је једило Јабланово светогрђе. Разарало је подвиге, а без њих живот није био вредан живљења. Макар подвизи били и туђи. Требали су му хероји, требале су му легенде, да се њима храни. То га је и привукло историји. Историја за Душана није била време, нија била оно што је прошло. Била је вечна, уздигнутија садашњост. Била је онај виши свет, настањен вишим, важнијим људима, у коме су се увек изнова одигравали виши, значајнији догађаји.

„Под бројем два, немој да измишљаш. Немој да изврћеш историјску истину. То, брајковићу, код мене не може да прође. Имајући у виду мој позив.“

„Знаш ли шта је та твоја историјска истина?“

„Јок, ти ћеш да ми кажеш.“

„Ако имаш петље да чујеш.“

„У, ала си ме препао, сав дрхтим.“

„И ја сам сав дрхтао када су ме у школи подучили да ће сунце једног дана нестати. Истина је сурова.“

„Када сам ја бежао од истине?“

„Кад ниси?“

„А ти, ти не бежиш?“

„Ко то не ради? Када сам сазнао оно за сунце, почео сам да се радујем облачним данима. Мислио сам, штеди се када не греје, дуже ће потрајати. Утеха, то је оно што тражимо. Не истина.“

„Нешто ми много заобилазиш, друшкане. Груни,

ако имаш чиме.“

„Да грунем?“

„Распали.“

„Историја ти је пробрано памћење, сврховити сећање, заштитнички заборав. Улепшавање уназад. Памтимо оно што годи нашој сујети, заборављамо оно што вређа наш понос. То чине и појединци и народи.“

„Тако си ти био дриблер над дриблерима, не крљатор над крљаторима?“

„То су чињенице. Не историјска бајка.“

Душан је подигао поглед к небу, да у помоћ призове вишу силу. Виша сила се није одазвала.

Молиће тај још мене, рече пријатељица пријатељици. Него шта него да ће те молити, одговори пријатељица пријатељици. Али му ништа неће вредети.

Девојка је завршила преглед ноктију и сада није имала шта да ради. Младић је, заробљен ритмом, климао главом.

„Па сад, како се узме, Јаблане Јаковљевићу. Како се узме. Има сећања и сећања. Ти знаш за ону моју давнашњу намеру?“

Стазом се лењо вукло пегаво псето. Врзма се око без намере, из досаде.

„Куци, куци...“, позива девојка цукца. Ето јој прилике да се нечим забави. Пас не одговара на њене позиве. Наставља даље, као да их није ни чуо.

„Јутрос, био сам већ будан али још нисам устао, синило ми је како да све то заснујем. Коцкице су се сложиле. Све је легло на своје место. Имао сам свој историјски правац. Држао сам га у рукама. А онда изгубио. Док сам устао да запишем, све се распинуло, распршило. Остало је тек неко магликаво прамење, некакво паперје. Нешто безоблично, нешто неухватљиво.“

Ојађеност.

Високо на небу, авион играчка оставља за собом беличасту бразду. Да не поверујеш да у њему седе прави људи. Као дете, Јаблан је чезнуо за авионом на даљинско управљање. Помериш полугицу, иде горе. Поме-

риш полугицу, иде десно. Није дошао до њега.

„И шта ја сад да започнем са тим паперјем?“

Пегаво псето је пришло Јаблану уз ногу. Маше репом. Подметнуло главу, да га поглади. Да ниси ти у потрази за газдом, друшкане мој? Ти би да се неком увалиш. Жалим случај, од мене ти нема помоћи, налетео си на погрешног. Немам газдинских склоности. Потражи негде другде, пријатељу.

Не, није ни Јаблан знао шта Душан да започне са својим прамењем и паперјем. Није могао да га посаветује како да укеба мисли побегуље.

„Синуће ти поново“, рекао је утехе ради. Трудио се да звучи бодро, али није био убедљив.

„Ко зна хоће ли. А и да сине, опет ће бити исто. Нисам ти ја за такве ствари. Много је мачку телећа глава. Боље ми је да дрљам по дневнику и преслишавам дупеглавце. Дедер, гукни нешто о Деспоту Стефану Лазаревићу. Деспоту шта? Деспоту Стефану. Стефану, шта? Благодетељи поглед. Бојим се да једно дана не проструји вест – помахнитали професор историје припуцао на часу. Кад једном пукнем, затрешће се сва стакла на школи. Богами се понекад бојим самог себе.“

Свепрожимајућа срџба. Ни Јаблану није била страна. Хоће ли увек моћи да је обузда? Или ће једном, у дивљем налету, гнев срушити све бране?

Девојка устаје. Младић и даље клима главом, празног погледа. Девојка се, оклевајући, удаљава.

„Други пут ме дође стид. Гледам их у оним клупама и све се мислим, а што ли ја њих лажем? Ја сам ти лажов по службеној дужности. Када бих им причао оно што стварно мислим, излетео бих наглавачке. Тада ми се чини да знају да их лажем и да ме због те лажу презиру. Да је њихова тупост само стврнути презир. И тај презир не могу да поднесем. Понекад улазим у учионицу као да излазим пред стрељачки вод.“

Паф. Паде Душан, паде Силни, растури се царство. Распаде се диша Глиша, чудо од слаткиша.

Са Јагодом је било тако. Уврти себи нешто у главу и то онда мора да буде како је замислила. Не вреди ти да се расправљаш, не вреди да се опиреш, нећеш је зауставити. Гура по своме. И увлачи те у оно што је наумила. Стави те пред свршен чин, немаш куд.

Није то, заправо, ни по њеном. У њу се нешто усели, са радио таласа, телевизијских екрана, новинских и интернет страница, нешто је запоседне и води. Или пре гони. А онда Јагода гони друге. То је нека виша сила, она је њен зупчаник, њен преносник, као што је Алимпије преносник налога одозго.

Запоседнута, Јагода дели налоге. Овлашћена је да то чини. У име оних који знају шта је шта, и како шта треба.

Заједнички одмор, за исцељење Гаврилове душе, био је неминовност. Јаблан се љутио више реда ради, колико да се не повинује без икаквог отпора, макар унутрашњег, него што је веровао да ће се одупрети. Знао је да ће лећи на руду, било је нечег неумитног у сили која је деловала кроз Јагоду. Где да изађеш на крај са размаханим женским редакцијама и буљуком благоглагољивих сарадница? То још ником није пошло за руком. Неће ни сиротом Јаблану.

Пало му је у дело да обилази туристичке агенције, у потрази за сопственим мучилиштем. Јагода је избрала да крстари интернетом.

Одлагаће Јаблан свој део посла колико год може, као што заповедник поражене војске одгађа потписивање предаје, све у нади да ће га неки неочекивани обрт извући из шкрипца. Обрт, међутим, никако да га се удостоји.

Да, тако је то. Платио је откуп али слободу није стекао.

4.

Ни наредних дана Синовца није било ни од корова.

Загонетка је остала неразјашњења. Тумачења и нагађања су је још више замрсила. Уколико је загонетке уопште било. Уколико је нису сами створили, како би ли имали чиме да се забаве.

Синовац се једног дана досмуцао нешто нерасположен. Чега ту има тако необичног? Не догађа ли се то сваком? Слаб је то темељ, да се на њему гради. Али загонетке маме, као и легенде. Да се испреда, да се распреда. Да те пренесу у нешто узбудљивије, другачије, да те пребаце у нешто збијеније, пуније. Да те избаве из мочварне млитавости, из троме тупости.

Било је прилепчиво. Захватило је и Јаблана. Повукло. И у њему је нешто затреперило. Шта ли се то тамо збива?

Заскочило га је. Ухватило на спавању. Није био на опрезу. Препустио се, опустио.

„Ццц“, цоктала је приказа.

Приказа је тих дана навраћала на кратко, јутром, одмах по буђењу, колико да га подсети на себе. Није, дакле, узела ни одмор. Да га се сасвим окани, тако нешто није долазило у обзир. Походила га је у неизмењеном облику, кестењаста коцка са назубљеним четвртастим отвором.

Јаблан се подсмевао узбуђењима која прострује мноштвом. А, ето, и сам је подлегао једној таквој зарази. Није био имун. Човек би морао бити без слабости, раде против њега. Али није био.

Тихомир је био увређен. Због *Акаџулка*. Једва би са Јабланом процедио коју реч.

Тих дана није било пословних изазова, да се у њих унесе, да на њима опроба своју снагу, окуша окретност, провери бистрину. Да по параграфима посеје делове паклене машине, која ће разнети противника. Мозак му се обртао у месту. Раздраживало га је то јалово обртање.

Фирмирана се извукла из потиштености. Живнула је. Није себи допуштала да буде дуго *у гауну*. *Ај* и *гаун*, тако је говорила. Победници су били *ај*, губитни-

ци *гаун*.

Заостаће ако клоне. Била је обавезна да себе држи у пуној форми, као алатку властите амбиције. Ту обавезу је узимала јако озбиљно. *Радила је на себи*. Похађала је сијасет курсева. Обучавала се у свему и свачему. *Усјешна пословна комуникација, Како бити убедљив, Како да постигнете све што желите, Животи без депресије*. И тако даље, ко ће све то набројати.

Тика се сав бацио на случај Синовац. Устумарао се, зујао по фирми, неуморан. Прикупљао обавештења, говоркања, разјашњења. Затим је све то скупа прерађивао у сопственој радионици. Готов производ је погодно показивао сваком. Човек се просто препородио. Очи су му заблестале, покрети добили на жустрини. Сав се размахо, сав горео.

Алимпие би улелујао, одлелујао. Није био ни сасвим човек, ни сасвим трска. Био је непознати облик живота. Природа је наумила да нешто створи, а затим застала, у недоумици. Неће умрети јер није ни рођен. Био је и биће увек ту.

Јагода је зивкала на мобилни, на кућни, на канцеларијски, по десетак и више пута дневно. Слала је поруче. Грдила, опомињала, пожуривала.

Асфалт се угибао под ногама.

Збор вештица је заседао без прекида. Широ се задах злобе. Надалеко.

Можда и испадне нешто корисно из тог заједничког леговања, увукла се у Јаблана нека слабашна нада. Можда се спасе. Можда се толико закрве да Јагода више неће штети ни да га види, ни да га чује.

Можда се и приказа пресели код воћкице. Да јој припомогне, да се боље опреми погрдама и увредама. Чудо да неко није уприличио надметање у тој дисциплини. Паре би ту могле да се намлате. Руља би скичала од среће. Воли свет да види кад неког гађају блатом. *Пљуваоница*. Био би то одличан назив. Да некоме прода идеју? Ко ме?

Из сна се измигољио оловно тешке главе. Кугла у потиљку, капци се лепе. И мрднути је мука. Обамро је, скоро одузет. И мисли се једва мичу, и осећаји трну.

Који ли је дан? Је ли рано јутро? Или касно поподне, ту негде на рубу предвечерја? Хоће ли на посао, или се са посла већ вратио?

И где је то уопште Јаблан Јаковљевић? У својој соби или се задесио негде другде? Соба и личи и не личи, и јесте и није она у којој обитава. Сто је и онај исти, и неки други. Орман такође. Читав простор се, са свим стварима, некако одвојио, као нешто засебно, непознатљиво.

И сам себи је Јаблан Јаковљевић дошао некако чудноват. И јесте и није иста особа на коју је навикао.

Извукао се из кревета, напорног ли подухвата. Добауљао је до кухиње. Тишина неиздржива. Безваздушна. Болна. Мукли прасак.

Призива у помоћ радио, ето савезника. Хоћеш врага. Блентаво блебетање. Цијукање и цинциликање, клопарање и котрљање арија. Парају мозак. Нож у леђа. Издаја. Гаси то.

Било је предвечерје. Ето закључка. Подлога. Да покрене свет. Није подлога, него полуга, Јаковљевићу. Велики изум човечанства, Јаковљевићу. Невидљиво агрегатно стање не постоји, Јаковљевићу. А у бестрагији? Где ти је та бестрагијуја? Шта булазниш, Јаковљевићу? Један, Јаковљевићу. Више учења, мање филозофирања, Јаковљевићу. Полуга историје, за тим Душан трага.

Колико је спавао? Је ли заспао синоћ, или јутрос, или у току поподнева? Је ли, мучи га нелагода, преспавао нешто веома важно? Је ли пропустио да учини нешто што је неизоставно требало учинити? Не може да ископа. Хајде да видимо. Под бројем један... Не, није преспавао одлазак на посао. Иначе би му се приказа већ накачила, да му прочита шта је заслужио. А и да јесте, шта мари. Откуд је то посао под бројем један? Све

саме будалаштине.

Субота, непобитно утврђено, чим су се чула мало прибрала. Посвуда је лебдело нешто суботње. Могло се то осетити, могло се то окусити, могло се то омирисати. Могло се то и видети. Тамо доле, аутобуска и трамвајска станица нису врвеле од узмуваних прилика, нису вриле од мравље узрујаности. На шљаку, шљакери. Да не буде белаја, бич има да ради. По леђима ће да пукне, када зафијуче. Макните мученици! Живље то, живље! Хлеб свој у зноју лица свог. Тако, тако! Не забушавај, ти тамо! Нећеш се извући.

Отац се поносио шљакерским мучеништвом. Испредао је о њему бајке. Сладио се тим причама. Густирао их је из дана у дан. Превртао их је по устима, густе као мед. Има ли веће дивоте него кад леђа пуцају? Био је роб, поносан на своје ропство. Приљежан, трудио се да се у робовању истакне, докаже. Желео је да сваког надробује. Сматрао је светом обавезом да сваког упрегне у јарам, има да се вуче, него шта. Јаблана пре свега. Робовска принова, то је видео у њему. Јаблан се опирао. Трвења су била стална, варничења неизбежна. Оцу је успело супротно од онога што је смерао, у Јаблану је пробудио дубоку одбојност према раду, развио склоност ка довијању, извијању, изврдавању. Ка форама и финтама.

Био је то педагошки пораз који отац никада није преболео. Роб који није створио нове робове је промашен производ.

Колико ли је таквих тамо доле? Види их свако јутро, пре него што се и сам спусти међу њих. Тискају се по аутобусима, гурају по трамвајима, прекривају улице аутомобилима. И сам им је, на свој јед, припадао, иако се у њему све бунило против тога.

Отац ипак није био сасвим поражен. Исход је пре био неодлучан, ни тамо, ни тамо. Јаблан није постао, ако не задовољан а оно бар са својом судбином помирени роб, али ни слободан човек, уколико слободних људи уопште има. Уколико свако не робује некое

или нечему у свету бескрајно замршених зависности.

Прибегавао је форама и финтама да би затим од себе самог бежао у сигурност најдосаднијих дужности. Борили су се у њему бунтовник и сужањ, како кад који превлада.

Небо је прекрила праменаста, сивкаста простирка. Сунце се некуд повукло, заморено сопственом жестином. Ваздухом је прострујала свежина. Постројени као војници, жмиркали су семафори. Град је лењо зевао, поспана звер. Када крену изласци, ускомешаће се, узвитлати светла и звуци. Ноћу, личило је то на неки огроман флипер, устрептао, чегртав. Јурцало је ту безброј безглавих куглица, тамо, овамо, одбијало се, враћало.

Сумрак се прикрао. Ево га, навлачи се преко свега, сивкаста скрама.

Главу у фрижидер, да се нешто поједе. Није га морила глад, ни гонила. Него ето тако, да нешто учини. Било шта. Само да се отргне из обамрлости.

Није сладио своје залогаје, Јаблан Јаковљевић. Готово да им и није осећао укус. Јео је брзајући, да што пре заврши. Пре напада, кога се чак и у самоћи прибојавао. Прикљештиће га што за столом не седи како ваља, не жваће како треба. Што једе превише или премало, пребрзо или преспоро, што ждере или мрљави, производи звуке које никако не би смео, има израз који не доликује. И, најцрње од свега, што, незахвалник, не уме да цени гозбу која је пред њега изнесена. Док неки скапавају од глади, њему ништа не недостаје. Сит је и пресит. До обести. Грех ситости му никада неће бити опроштен. Натураће му се на нос, свакодневно.

Јаблану је о врату висео дуг који никако не може да одужи. Дуг што му је допуштено да живи.

Поспремио је сто.

Напољу је блеснуло. Одјекнуо је тресак. Још један, па још један. Распомамљен, ветар се сјурио, у љутилом налету. Све се заковитлало. Задобовала је киша.

Крупнокапа.

Шта ли је то пропустио да уради? Не може да се сети па да га убијеш. Глава рупичаста као сито, све из ње испада, брундао је отац.

Боље да је и рупичаста него да се у њој тискају трице речи, као у очевој, мислио је Јаблан. Боље празноглав него пуноглавац.

Узалуд копа за оним што је пропустио, неће наћи. Није ни битно. Ионако пропустиш толико тога па на неком ништа. Боље да дигне руке. Што да се мрцвари?

Не вреди, наставља да га жуља оно што није успео да разреши. То је питање части.

Да није нешто у вези... чега?

Ах, да. Гаврило. Биће да... Не, то ипак није било данас. Тако да га та чаша није мимоишла. Тек има да је испије. То би требало да буде... Па да, сутра се пада њихова недеља. На сутрашњи дан би Јаблан требао да доживи преображај. Да се оваплоти као родитељ и васпитај. Чудног ли облика. Нити га привлачи, нити му приличи. Нема метар којим све суверено мери, ни вагу на којој све вага. Није од оних који знају шта је право, шта криво. Није од оних којима је све јасно. Напротив, такви људи су му необични, недокучиви. А опасни. Претећи. Гњече својом одређеношћу.

Шта да утвљује у главу потомку када је и у њему самом све збркано?

Сутрадан треба да се нађу две шаховске фигуре. Једна је отац, друга син. Обе су затворене у сопствено кретање, нема им изласка. Мичу се онако како им правила игре налажу. Јаблан би да заигра по своме, а то не дају.

Када би му успело да прескочи зид, саздан од неповерења, да заобиђе ограду одбојности, о коју сваки пут удари, то би већ било нешто.

Бридели су судари.

Јагода је то и хтела, да бриди. Зато је и подигла зид између њих двојице. Зидала га је неуморно, упорно, из секунда у секунд. Од свега што би јој се нашло надо-

хват. Зато је устрајавала на тим сусретима. Били су средство за мучење. Нека окуси сву горчину непријатељства, тај гад. Нека се пече на тој ватри. Нашла је мотку, да га њоме млати.

А да некако придобије потомка? Да га преведе на своју страну? Да га нечим подмити? Само, која је то Јабланова страна? Тугаљиво питање.

Незадовољно стањем ствари, закмечало је неко дете. Ућуткаће га. Заварати или застрашити. Негодовање је забрањено.

За дететом, зациликао је мобилни. Шта ли тој справи није право? Да није Јагода опет нешто...? Не, није. Био је то Историкус. Сазива хитан састанак. У прави час. Ето догађаја, да прене Јаблана.

Пљусак је са клупе спрао вештичији збор.

Таксиста је био усхићен временским приликама.

„Само нека пада, благословена била. Кад овако љуљне, сви се грабе за такси. Само што се не побију. Ето, малочас, две... онако... рекао би госпође... а једна другој очи да искљују. Ја сам прва позвала. Ниси ти него ја. Хи, хи, хи.“

Падај, падај, падалице. Владај, владај, владарице.

Таксиметар се весело обртао. Биће пара, биће пара.

Приказа се распомамила. Мењала је облик и боју на свакој кривини.

Врата Душановог стана је отворила жена са косом подигнутом у пунђу, строгости ради. Никада је није видео распуштене косе. Ни опуштеног лица.

Била је то Невена, Душанова жена.

Прекорног израза, крајичком усана је процедила киселкаст поздрав. Никада је није виђао другачију. Увек је било прекора на њеном лицу, у њеном држању. Као да си урадио нешто погрешно, као да си нешто скривио. Слично је било и са Душановом мајком. Поготово када би га позивао напоље. Не може Душко, има да учи. Сироти Душко је увек имао да учи.

Невена је, као вратар, дочекивала сваког, да му од-

мах стави до знања да није добродошао. Па тај нека сам види. Ако је довољно безобзиран, нека остане тамо где му није место. Али би му било паметније да се губи.

Јаблан није волео да им свраћа. Радије је Душана позивао код себе или се са њим налазио негде другде.

„Не обрађај пажњу. То јој је тактика. Хоће да ми растера другаре. По њој, то су све саме замлате, са њима само губим време. Као да време може да се изгуби.“

Не, није могло, слагао се Јаблан. Заиста необичан израз. Као бити ван себе. А где је то човек када није при себи?

„Само, и ја имам тактику. Не обазирем се на њене маневре. Ударам тук на лук. Па да видимо коме ће пре да досади, мени или њој. Историја нас томе учи, победник је онај ко дуже издржи.“

Тако је Душан објашњавао породичне прилике и неприлике.

Затекао га је усхићеног. Шта ли му је? Не таксира да би падао у занос због кише.

„То је то! То је оно што ми је требало. Указало ми се. Просто указало. Као врачарама са телевизије.“

Душан је сијао, светлео, зрачио одушевљењем.

Јаблан је пожелео да урони у Душаново одушевљење, али није успео. Остао је изван. Тако је ипак било сигурније. Са тим усхићењима и одушевљењима се обично лоше завршава.

„Да бих имао правац, неопходан ми је манифест. У томе је ствар. Да одредим шта и како. Да на једном месту приберем замисли. Да их прикупим, омеђим, изоштрим. Зашто ми је досад све измицало? Зато што нисам размишљао о манифесту. Зато ми се све и расипало. Вечерас ми се обзнанило шта и како треба да се ради. Искрсао ми је и уводни пасус. Створио се сам од себе. Одједном је био ту. Хоћеш да га чујеш?“

Наравно да хоће. Зато је и дошао. Сав се претворио у уво.

Душан је заузео свечан став. Накашљао се.

„Добро пази на сваку реч. Ово је веома важно.“

Свакако да ће пазити. Нема бригае.

„Зато што хоћу да чујем твоје мишљење. Треба ли ту нешто да се мења, дода, одузме.“

Да, да, сасвим је на располагању. Шта зна, то ће и рећи. Као један аматер, разуме се.

„Нисам ја од оних који слушају само себе. А аматер понекад уочи оно што стручњаку промакне. Ево овако...“

Душан се још једном накашљао. Несигуран да ли је терен припремљен како треба, оклевао је да пређе на ствар. Простора за врдање, међутим, више није било.

„Историја је кретање. Ово изгледа очигледно. Али је ствар у томе да се из очигледности извуку сви закључци и све последице. Ништа се не креће само од себе. Дакле, нема кретања без погонског горива. Шта је погонско гориво историје? Одговоримо ли на то питање, открићемо њену тајну, скинути са ње и последице, седми вео.“

Глас је замукао. Јаблан је био затечен тишином. Припремио се да дуже слуша. Није ваљда Душан приметио његово изненађење? То би га коснуло.

„А... шта кажеш? Добро срочено?“

Било је зебње у том питању. Јабланова другарска дужност била је да подржи, да охрабри. Али је био слаб у похвалама. Свака би му зазвучала лажно. Зато је само озбиљно климнуо главом, што је требало да значи – да, то је то.

„Обрати пажњу на прву речницу. Историја је кретање. Далекосежно запажање. Из кога произлази сасвим ново сагледавање...“

Душан није стигао да се поближе позабави сагледавањем. Банула је Невена и без речи се устремила на телевизор. Слегао је раменима.

„Почиње серија коју Неница не пропушта. Како је Кончита волела Хуана, а Хуан био лудо заљубљен у Хуаниту, која се онесвестила на крају прошлог настав-

ка зато што је сазнала да... Биће нам zgodније у трпезарији.“

Насред трпезаријског стола била је плавичаста ваза. У вази, љубичасто цвеће. Даље од Јаблана, ако је закачи, биће белаја. Једном је, у гостима, разбио теткину вазу. Злочин је испаштао месецима.

„Ту ја правим кључни помак. Други пабирче чињенице, нека их, нека пабирче. Евентуално се бакћу узроцима и последицама. Нека их, нека се бакћу. Ја трагам за суштином. За енергентом који све покреће. Када га пронађем, онда сам на коњу.“

Да, да, погонско гориво, без њега нема ничега, одобрава Јаблан. Захвата га зевање, док се љуљуска на таласима речи. Закочити зевалицу. Да не повреди.

„Још увек не знам шта је то, али наслућујем. Мислим да историјску енергију производи трење појединца и маса. То ми је нека радна претпоставка. Ухватио сам правац, то ми је најважније.“

Шта год се збило са Кончитом, Хуаном, Хуанитом и осталима, сачекаће следећу прилику да се разјасни. Или даље замрси. И у фирми очекују следеће наставке да сазнају шта се збило, шта се збива, шта ће се збити са Синовцем, па и њима самима. Постали су и сами део серије, живот у наставцима, драшкав доживљај.

Раставши се од Кончите, Хуана, Хуаните и осталих, Неница је стала да послује по кухињи. Претурала је посуђе, извлачила нешто из фрижидера. Није било друге него да се и отуд повуку. Потискивала их је, одузимала им је део по део простора.

„Стратешко одступање“, правдао се Душан Силни. „Нека је, нека само срља. Тако су и Руси навукли Наполеона до Москве. После је било шта је било. Да смо тако нешто приредили Турцима, уместо да им се испречимо на Косову, данас бисмо били европска сила.“

Обрели су се у умивеној ноћи. Лишће је светлуцало под зеленкастим уличним светиљкама. Сручивши свој терет, небо се осуло звездама. Ваздух је био хрскав. У оближњем парку, мировале су клацкалице, ку-

њале љуљашке. Да се заљуља? Пуним замахом, све до водоравне црте. Ајмо на клацкалицу, Дуле. Јеси ли поблесавио? Није ли и историја вечна клацкалица? Једни горе, други доле. Други горе, први доле. Очигледан пример. Погодан за наставу.

„Пусти примере, пусти наставу. У те главе не улази никаква очигледност.“

Травњаком и стазама вијали су се цукци. Авввв, грррр, гррр, ав, ав. Је ли нашло газду, пегаву псето?

Некакав чича је шпартао у круг, расправљајући се са неким кога је само он видео. И тај је изгледа имао своју приказу. Како ли изгледа? Шта ли му поручује? Чича је живо махао рукама, љутито врте главом. Не може то тако, не може то тако, не може то тако. Није се разумело шта то није могло тако.

Речи су клизиле мимо Јаблана. У паузама, убацивао је по које пригодно - да, наравно, тако је, одлично, сјајно, али више није разаберао смисао онога што му се говори. Није се ни трудио. Одувек је био рђава публика. Шта му уђе на лево, изађе му на десно уво, говорио је отац. Зато што нема ничег између да то задржи. Отац није био баш сасвим у праву. Превише тога би продирало дубоко у Јаблана, да заболи. Рију по њему оптужбе које су се гомилале, и очеве, и Јагодине, и чије све не. Временом је развио заштитничку глувоћу. Успевало му је да пречује понешто од онога што би могло да га рани, да га узнемири или од онога што га није занимало. Сваког јутра је на себе навлачио оклоп делимичне, пробране глувоће. Као што је, по доласку на посао, навлачио најамнички оклоп.

Коначно је Душан, бар за то вече, исцрпео залиху речи, скупа са неизоставним понављањима. Разишли су се, свако на своју страну.

Нешто страшно ће се догодити, прожела је Јаблана слутња. У оваквој ноћи догађају се ужасне ствари. И ко ће онда да потврди да Јаблан Јаковљевић није... када се приупита где си био, шта си радио? Ко да за њега залегне? Душан ће посведочити, растали смо се

отприлике око... Када сам се вратио кући била је у току серија о агенцији за промет некретнина. У средишту серије је окретан посредник. Приказују се догдовштине из његовог пословног и личног живота. Шта се даље збивало, не могу да кажем. Нећу да износим произвољне претпоставке. Као историчар, држим се чињеница. Тако ће опрати руке. Да и њега не убаце у машину за производњу криваца. Свако спасава своје дупе. Јаблан никада није имао савезнике, да стану уз њега. Био је приморан да се без њих сналази како зна и уме.

Ако му се и самом не догодити нешто ужасно.

Ко да Јаблана одбрани од себе? Задрхтао је. Ни сам не зна шта би све могао да почини. Ако из њега провали највећим напорима сузбијана, с муком зауздавана србца. Када обневиди од беса. Има нечег дивљег што се пропиње у њему. И то двиље га плаши.

Сањао је Синовца, у Москви, са адмиралском капом на глави. Уз њега Јагода, кроз крупне пахуље шетају руку под руку. Иза њих лелуја Алимпије. За Алимпијем се шуња Тихомир. Онда крвава мрља у снегу. Јагода лежи, непомична, укоченог погледа. Тихомир се шћућурио у некаквој рупи, сав се тресе.

Јецала су црквена звона у светлом, прозрачном јутру. О бого мој, о бого мој.

Са истока зора руди, са зором се нада буди, дан победе сада свиће, свет слободан читав биће, певушио је неко у Јаблановој глави, никако да умукне. Кушуј тамо већ једном, залуд му је Јаблан добацивао. Глас је био упоран и веома добро распложен. Како и не би био, хитао је на параду. Сусрет са војном силом оставиће га без даха. Стопљен са мноштвом, осетиће се не уништивим.

На дан параде отац је доживљавао чудесан преображај. Тада би мргодно закерање и зановетање замењивао празничним, распеваним расположењем, исто онако као што је из свакодневног одела ускскао у све-

чано, оно за свадбе и погребне. Било је то више од отужне маскарале. Отац је заиста постајао неко други.

На параде се ишло чопоративно, није било шансе да се Јаблан извуче, иако му је сва та гунгула била смртно досадна. Притешњен, слушао је увек исте, безброј пута поновљене фразе, пратио једноличне колоне, униформе, возила, оружја. Хтео не хтео, морао је да покуса своју порцију. Из историје се још нико није извукао, рекао би Душан Силни. То је оброк који се не прескаче.

„Друг Тито је клоун“, кликнуо је једном Јаблан одушевљено, опчињен маршалом у униформи. Необично му се допадала та униформа. Кад би и њему хтели да сашију једну такву. Био је тада још шврћа. Никада неће заборавити ледени ужас који се око њега стегао. А није желео ништа зло. Желео је само да и он похвали човека кога су сви око њега обожавали. Шта је једном детету драже од клоуна? Био је то један од мноштва неспоразума, који ће га пратити читавог живота. Већи су изгледили да те криво схвате него да те исправно разумеју. Далеко већи. Однос је један према десет. Или још горе.

Искусио је како изгледа када дирнеш у табу. Био је истовремено преплашен, скоро одузет од страха, али и потајно поносан на моћ да запањи, ужасне све око себе. Било је то привлачно и, пец, пец, застрашујуће. Као када принесеш руку ватри. То искуство је наставило да га изазива. Нешто га је терало да чачка мечку. Да дарне у недопустиво. У оно што се не сме рећи, помислити, учинити. У оно што га је опкољавало са свих страна, као невидљиви зидови са којима се непрекидно судараш. Не дају ти ни да се размахнеш, ни да пружиш корак. Притискају ти мозак.

Изазивало га је да се отре о моћ. Историјска енергија, ваљда. Или антиисторијска. Презао је од историје. Саткана од збивања којима управљају други, чинила га је беспомоћним. Или су та збивања, што је још горе, била стихија којом не управља нико. Подивљала

бујица, руши и носи све пред собом. У сваком случају, ништа ту није могао да учини. Био је играчка околности или туђе воље. И то га је ужасавало.

Јагоду није занимало погонско гориво историје. Није се бактала таквим стварма. Имала је много ближе, одређеније циљеве. И мете. Циљ је био најављени терапеутски одмор. Мета је био Јаблан. Пре него што Гаврила преда Јаблану, захтевала је извештај о току припрема. Шта је са прикупљањем информација? Шта са походом на агенције? Извештај је био кратак – похода није било.

Јагода није била изненађена.

„Био си и остао стрвина“, процедила је. „Мрзи те да се покренеш.“

„Лезилебовић, лупеж, ладолеж“, придружила се приказа.

„Има дана. Чему толика журба. Неће одмор побећи. Неће ни агенције.“

Јаблан је био приврженик одлагања. Никад не ради данас оно што можеш да оставиш за сутра. Или, још боље, прекосутра.

Јагода је била поборник озбиљности. И њен заробљеник. Иако то не би признала.

„Неозбиљно је чекати последњи тренутак.“

„А претпоследњи? Може ли претпоследњи да прође?“

„Која си ти марва.“

Један громки аплауз, драги гледаоци! После убедљиве победе у следећи круг *Пљуваонице* улази наша такмичарка Јагодаааа! Поздравимо је.

Пљес, пљес, пљес.

И пожелимо јој све најбоље у даљем надметању!

Пљас, пљас, пљас.

„Пропалитет, протува, пробисвет“, верглала је приказа, поново заокруљено љубичаста. Накачила му се, биће за њу прилично посла.

Отправљен је са обновљеним налогом и поновље-

ним претњама. Наравно, попустиће. Увек попусти. Врдаће и избегавати, нећкати се и одлагати, а онда урадити оно што се од њега тражи. Да не би био крив ако нешто крене наопако. Дојадило му је да буде крив. Јагода је нањушила то зазирање, тај страх од кривице, имала је добар нос за његове слабости, и вешто се њима служила, та вештица. Зато је морао да стругне. Пре него што га уништи.

Сударо се с питањем. Куда с Јуношом? Шта да са њим започне? То би се питање изнова испречило сваке недеље. У реду, дан би се некако скрпио, ни сам не зна како, али га је остављао са горким укусом у устима.

Да је бар Гаврило био од неке помоћи, али није. Да је показивао некакве жеље. Ништа од тога. Одбијао је да учествује. Одрађивао је оно што мора, да не наједи мајку. Толико. Био је комад пртљага који вуче са собом.

Пред Јабланом је био затворен. Неприступачан. Одбиј мамлазе, сувишан си. Било је ту још нечег осим неповерења. Кажњавао га је закопчанашћу. Свако кажњава на свој начин.

Прво да сврате на пиће, па да онда размотре шта ће даље, предложио је Јаблан. Предлог није био ни усвојен, ни одбачен.

Сели су. Сенке лишћа су шарале столњак.

За суседним столом, набраног чела, решавао је укрштене речи човек зашиљених ушију, било је нечег од слепог миша у њему. Бректао је од мисаоног напора. Пара му је излазила на уши. Још мало па ће му мозак прокључати. Поручио је дуплу кафу, без шећера. Да му изоштри ум.

Јуноша је набрао нос, гадљиво, као да нешто заудара.

Пингвинасто, гегутао се конобар.

Зачула се мелодија која се тих дана бесомучно вртела на свим станицама. Једна од оних којих не можеш да се отресеш. Прати те свугде, лепи се за тебе. Одјед-

ном је и сам понављаш, музички аутомат међу музичким аутоматима. Долазила је из Гавриловог мобилног. Прошли пут се та направа оглашавала другачије. Или се Јаблану само тако чини.

„Да“, промрмљао је јуноша. „Не, данас не могу... Данас... Никако... Не, није то, него... „

Нелагодност. Устежање. Пред неким другаром вероватно. Сваки пут му је незгодно да каже са ким је када га позову. Као да Јаблана ваља крити. Из стида. „Код родбине... Да, цео дан.“

Преименован у рођака, Јаблан је одбачен на сигурну удаљеност. Није му то по вољи, иако би га уплашила превелика близина.

Гаврилов израз је сада и уцвељен и киван. Ето, упропастио си ми, одузео дан, поручује тај израз. И још ме довео у незгоду пред другарима. Наравно, не каже ништа. Његово негодовање је немо. И утолико мучније.

Погођен, Јаблан се хвата мелодије за мобилни, да узврати. Ево га, држи предавање. Глупо је радити оно што сви раде. Како год телефон да звони, нека звони. То је потпуно свеједно. Битно је да се чује. А остали, какве то везе има? Јурцати за мелодијама, нека се тиме баве они који имају сламу у глави. Зар је то неки циљ, да личиш на сваког?

Промашо је, то му је јасно, али не може да се застави. Речи навиру саме од себе. Што их је више, то су немоћније.

Никада неће бити ништа од те ништарије, тог неспособњаковића, брундао је отац.

„Завежи већ једном, паметнији си кад ћутиш“, поклопила га је млечно бела приказа.

Пресекло га је циликање. Била је то Јагода. Да се рапортира. Где су. У башти код „Три хроста“. Зашто баш код „Три хроста“? Онако. Мора да постоји неки разлог, не може дете да навикава на онако. Увек мора да се зна зашто. Шта ће даље? Видеће, још увек није одлучено. Не може да се види. Мора да се има неки

план. Дете мора да научи да планира, не да вилени као отац. И да којим случајем Јаблан не лупета свашта. Да не изваљује као што уме. Да не пуни дечаку главу свакаким глупостима. Да пази како се понаша.

Разумем, капетане.

Хандле њитх царе. Разумем, капетане.

Трком на положај. Разумем, капетане.

Пази на ту пушку, вреди више од тебе. Разумем, капетане.

Куд ја оком, ту ти скоком. Разумем, капетане.

Рапорт поднесен, упуства примљена. Хтео би да намигне Гаврилу, ех, те жене, као мушкарац мушкарцу, али се устеже. Ко зна како би то јуноша примио.

Модном пистом продуцирају се разлози. Прѐт-а-портер. Све убедљивији од убедљивијег. Само избебри. Марш тамо. Мука му је од разлога. Личе на подношење рачуна. Шта, како, зашто? Ето, онако. Дунуло ми. Жели да живи безразложно. Разлози су робија.

Мобилни се поново оглашава свуда присутном мелодијом. Поново нелагодност, поново избегавајући одговори. Поново родбина прискаче у помоћ.

Не, Јаблан није увређен, нема говора о томе. Нека га потомак прикрива, нека га пориче, није га брига. Нека га се одрекне, ако му је баш наспело. Нека га сасвим избаци из свог живота, уколико му Јагода то допусти. Без очева се лакше дише. Само нека не вија те проклете мелодије. Да су бар само мелодије, ни по јада, него тај дечко јурца за свим и свачим. За моделима мобилних телефона, за маркама патика, за...

Заражен је трендитисом. Покупио је вирус, од мајке, од другова, са телевизије. Свугде има тог вируса. Продоран је. Шири се запањујућом брзином. Када се запати, болест се часком размахне. Разара. Је ли излечива? Можда би и била, али болесник, по правилу, одбија да се лечи. Сматра, напротив, да му ништа не фали, да здравији не може бити, што је знак да је болест сасвим овладала својом жртвом.

Трендитис вуче брендитис, убитачан спој.

У ком ли се стадијуму Гаврило налази? Није ваљда већ запао у безнадежно стање? Како да из њега истера вирус, ако је то још увек могуће. Отвореним нападом ништа неће постићи. Ваљало би некако заобилазно. Да не примети.

Баштом је прошла девојка у тесно припијеној халини боје трешње. Пронела је своје тело као заставу. Мушким погледима храни свој понос. Уз њу се ширио рмпалија, истурене вилице, искежених зуба, ситних, злих очију. Једна му је рука млатарала наочарима за сунце, шака друге била је стиснута у песницу. Ко се дрзне да такне мој посед, има да га смождим. Пиљење може да прође. Нека се свако диви шта баћа има. Али језик за зубе и руке к себи.

Овај шифоњер заслужује да се добро разглави. Скоро нагонски, трагао је Јаблан за нечим чему би могао да се наруга. Црвоточан је то намештај. Гњила је то маса.

Трешњица, међутим, није за бацање. Не би му шкодило да је загризе.

Шишмиш одлаже укрштеницу. Оловка му остаје међу прстима. Глава у пари.

Келнер се блажено осмехује. Од Шифоњеркока очекује издашну напојницу, продана душа. Трешња се наместила као у излогу. Изволите, дивите ми се. Овако нешто се не виђа сваки дан. Један поглед на мене је довољан да вам учини отужним ваше супруге, наложнице, девојке. Моје тело је моја победа.

„А девојчице, како је са њима?“, подстакнут призором., покушао је Јаблан да заподене мушки разговор.

„Добро“, одбрусио је јуноша, тоном – шта се то тебе тиче.

„Мислим, има ли нека... онако... да...“

Гаврило се намрштио. Није се упецао на ту удицу. Није пристајао на присност ловаца који расподелају о дивљачи. О зечицама, кошутама, лавицама. И о својим ловачким подвизима.

Шта да му ради? Да га поведе на неку утакмицу? Да

узбуђењима стадиона или дворане разбије лед? Никако, одбијају га ускомешане, урлајуће гомиле. Има у њима нечег отужног, нечег блутавог. За Јаблана немају дражи збивања на терену. Не ужива у туђим победама, не стрепи због туђих пораза. Нема у њему навијачког жара. А без тог жара, све је само суморно понављање.

Не би свог потомка да види као навијача. Навијач је бедан, бледуњав створ који, у себи мртав, живи искључиво кроз друге.

Како да уђе у ту главу насупрот њему? Шта ли се у њој накупило? Шта ли се у њој збива?

Гаврило приноси устима чашу сока. Тај покрет траје бесконачно дуго. Просто ти дође да му ту чашу избијеш из руке.

Зззззззк, пролетео је мотор. Зззззззк, још један. Крв ври, у ушима тутњи, срце бије, бамбара-бимбарабум.

Шифоњеркоко је искапио пиво, надланицом обрисао уста. Шишмиш је одлетео.

Овог пута се огласио Јабланов мобилни. Једног дана ће удавити ту справу. Да је више не вуцара са собом. Од када је има, никада није сасвим свој.

Душан је хтео да настави тамо где је синоћ стао.

„Видиш, данас сам са сином. Имамо наш дан... Да, да, да, поздравићу га... Гаврило, поздравља те Душан. Сећаш се Душана, онај мој пријатељ што предаје историју?“

Да, сећао га се, безвољно.

Душан је имао предлог.

„Да заједно дођемо до тебе?“

Зашто да не, можда то и не би био лош потез. Можда се јуноша закачи за историјска разматрања. Што се тога тиче, ствар је у реду. Место је, међутим, погрешно. Боље да малог поштеди Ненице. А и себе.

„Боље да се нађемо негде напољу, да не будемо на сметњи... Наравно, разумем ја твоју тактику, али овај пут... Ево, на тврђави, и амбијент је пригоднији.“

Неком другом приликом, Јаблан ће из Шифоњерка извући типлове. Да га растури.

Фигура победника је зурила у даљину, ослоњена на мач, пркосно истурене браде, погледом гоњећи пораженог непријатеља.

А губитници, ко ће њима подићи споменик, питао се Јаблан. Нико. Победницима се поносе, губитника стиде. А опет, губитници су већина, за коју нико не хаје. Потрошни материјал историје.

„Историја је борба за опстанак, зато се само победници рачунају“, тако је то видео Душан Силни. „Губитници доносе пропаст. Зато ником не требају. Зато их се свако одриче.“

Чамац је секао реку. На супротној обали, ројиле су се зграде. Ту су биле и јуче, и прекјуче. И протекле недеље. И протеклог месеца. Једном ће одшетати, када им досади да непомично стоје. Тада ће равницом пући поглед.

Гаврило је зурио у врхове ципела. Чега толико занимљивог има тамо?

„Хеј, борба за опстанак, то би могло бити погонско гориво историје. Боре се за опстанак и народи и државе, и групе и појединци. Свако предузима све што је у његовој моћи да не би био уништен. Историјска радња се рађа из страха.“

Потомак је завукао слушалице у уши.

Да налупа шамаре, мајчином сину? Да га размрда, тргне.

Душан је млео. И млео. Сипљиво брашно речи. Зграде су стајале. Чамци промицали. Река је зевала.

Јаблан је Јагоди вратио Гаврила, потучен до ногу. Осетила је стање у које је запао. Имала је изоштрени лешинарски њух. На уснама јој је залебдео заједљив, победоносни осмех.

Ко ће поднети две заједничке недеље, које га тек чекају?

Спаси ме, бележницо.

Обрнуо је Собарицу. Наравно, већ одавно није имао

телефон са кругом и отворима изнад бројева у које завучеш кажипрст па круг помериш до браника, за сваку бројку посебно, такви се више не производе, али се и даље тако каже, остају наслаге речи и онда када више нема ствари на коју се односе. Речи су жилавије, дуже трају од онога на шта указују.

Ех, Собарица, та се, сва податна, обавије, приљуби као рукавица.

Претплатник тренутно није доступан. Молимо покушајте касније.

Ради мала, нема шта. Марљив створ.

Биле су недоступне и Мезимица, и Мученица, и Анђелчић, и Бомбоница. Шта је ово, ког ђавола? Или је нека навала или некаква завера. Зар су га и цуре изневериле? Зар да га, овако ојађеног, оставе без чулне утехе. То није фер.

„Кукурику!“, огласила се приказа.

Шта је сад ово? Неће ваљда почети да збија шале? То јој никако не би приличило.

Олакшање је донела Продавачица. У парадајз црвеној униформи, са циклама црвеним подвезицама, међу рафовима, корпама и колицима, уз слике и звуке супермаркета.

Сањао је оца како стоји на постољу позамашног топа, поносно, сав усправан, укочен као мотка. Када прође поред подијума, приноси испружену шаку капи, да поздрављив маршала који гута зеленкасто плави пламен, док Пихтијаст створ раздрагано скандира: „Подло, подло, свака част! Подло, подло, свака част!“ Ха, ха, ха. Хи, хи, хи, тресе се Пихтијаст на раменима неке позамашне сподобе без лица, подно чијих ногу Синовац и Алимпије пикају кликере.

5.

Има ли ичег одвратнијег од понедељка? Дан без душе. Належе на тебе оловном тежином. Једном ће се отрести тих понедељака, збацити их са себе. Да про-

дише пуним плућима. Једном. Не зна када. Не зна како. Али ће се то десити.

Дотле, треба поднети. Ставове и параграфе, прилоге и додатке. Подмукла подметања и законом посвећене подвале. Чак се и надметати, доказивати, искушавати властиту вештину. Дозволити да те, на твоју велику срамоту, надметање понесе. Да те вештина заведе. Једним делом себе пристати на оно што одбацујеш. И себе презирати због тога.

Такмичење је замка. Учествујући, прихваташ циљеве и правила које одређује неко други. Онако како њему одговара. Ту си унапред преварен. Губиш чак и када наизглед добијаш.

Јаблан није увек успевао да се одупре такмичарском зову, ма колико то желео. Било је у том зову нечег неодрживог. Нечег чему се сместа одазиваш. Нечег што је у тебе давно усађено. Нечег жилавог, што не успеваш да ишчупаш, упркос свом труду. Бити испред других, бити изнад других, бити бољи од других. Заповест!

Презрео ју је. Заправо, волео би да је тако. Али није. Није па није, ма како обртао ствари у корист онога што би требало да буде. Није ишло. Никако. Пружало је жесток отпор оно што јесте.

Требало се сачувати. Колико толико. Да га свог не захвати трулеж такмичарства. Да га не састружу. Да га не докусуре.

Требало је ставити себе у замрзивач, да се одледиш у неким повољнијим приликама.

Требало је издржати. Требало је изгурати.

Врелина је поново превладала. Сунце је тукло. Жарили су се аутомобили и аутобуси.

Четкокоса се имала нови брош, одакле их само извлачи, из какве то неисцрпне залихе, захваљујући Тики и Јаблан је научио да их разликује. Али их никада није хвалио, баш зато што је то очекивала. Јаблана је нешто терало да иде уз нос туђим очекивањима. Чак и када би то било на његову штету. А претежно је би-